

**Museum
De Lakenhal
was in 2009
veelzijdig fris
continu bruïsend
vrij experimenteel
groots dadaïstisch
associatief open
speciaal hedendaags
historisch creatief
interdisciplinair**

museum De Lakenhal Leiden

ook in Schellema
16 mei t/m 30 augustus
hollandmania.nl lakenhal.nl

HOLLAND MANIA
amerikaanse en japanse beeldvorming over nederland

jan wolkers

in de lakenhal

VAN DOESBURG
AND THE INTERNATIONAL AVANT-GARDE
CONSTRUCTING A NEW WORLD

20 OKTOBER 2009
T/M 3 JANUARI 2010

STEDELIJK MUSEUM DE LAKENHAL LEIDEN
WWW.LAKENHAL.NL

LES M. TATE MODERN

JAARVERSLAG 2009

**Stedelijk Museum
De Lakenhal Leiden**

INHOUD

5	VOORWOORD
6	FINANCIERS
7	TENTOONSTELLINGEN & EVENEMENTEN
27	COLLECTIE: BRUIKLEEN- EN COLLECTIEVERKEER, BEHEER EN BEHOUD
31	PUBLIEK EN PUBLIC RELATIONS
34	PUBLIEKSBEGELEIDING EN EDUCATIE
36	PERSONEEL EN ORGANISATIE
41	FINANCIEEL VERSLAG
42	JAARVERSLAG 2009 VERENIGING VAN BELANGSTELLENDE IN DE LAKENHAL

Colofon

Stedelijk Museum De Lakenhal 2009

Met bijdragen van

J. A. W. de Bruin
J. Berkelie
Th. Cordess
M. van Dommele
E. Echternach
M.E. van Iterson
E.P. van der Kamp
M. Knol
T. Lem
N. Roepers
C.J.J. Vogelaar
D. Wintgens Hötte
R. Wolthoorn
J. Zijlmans

Samenstelling en redactie

F. Grootswagers

Vormgeving

Ines Cox voor Luna Maurer

Dit jaar verslag verscheen op
10 juli 2010.

VOORWOORD

Museum De Lakenhal in 2009: Vlucht naar voren

De Lakenhal heeft een enerverend jaar achter de rug. In april nam Edwin Jacobs afscheid als directeur; hij werd vervangen door interim-directeur Peter Berns. Medio augustus werd ondergetekende aangesteld als nieuwe directeur van De Lakenhal. Onderwijl was het museum onderwerp van belangrijke politieke besluitvormingsprocessen. De uit september 2008 daterende Quick Scan van Berns Museummanagement had aangetoond dat De Lakenhal over vrijwel de hele linie kampte met fikse achterstanden. Het proces van museale vernieuwing dat onder Edwin Jacobs al was ingezet, leidde in 2009 tot een investering van het VSBfonds van maar liefst 400.000 euro. Daarmee konden belangrijke stappen voorwaarts worden gezet. Op 3 december 2009 nam de Leidse gemeenteraad vervolgens het historische besluit om een bedrag van 15,3 miljoen euro in het museum te investeren. Hiermee konden niet alleen de jarenlange achterstanden op het niveau van collectie en programmering worden weggewerkt, maar ook kan een start worden gemaakt met de langverwachte renovatie en nieuwbouw.

Met een verdubbeling van het bezoekersaantal in het kalenderjaar 2009 heeft De Lakenhal aangetoond haar ambities waar te kunnen maken. Door de geweldige betrokkenheid en inzet van het personeel heeft het museum weer een uitzonderlijk programma kunnen neerzetten. Dat begon al met de grote overzichtstentoonstelling van Jan Wolkers, die tot 16 februari te zien was en die in de zomer werd opgevolgd door het genuanceerde, fijnmazige project *Holland Mania*, over de geschiedenis van Japans-Leidse en Amerikaans-Leidse betrekkingen. In het najaar van 2009 overtrof De Lakenhal menige verwachting met de grootschalige, bijzonder succesvolle tentoonstelling *Theo van Doesburg and the International Avant-Garde*. Door een professionele en authentieke inzet werkte het team van De Lakenhal hierbij uitstekend samen met de directie en curatoren van Tate Modern in Londen. Waarmee maar weer eens is aangetoond dat niet telt hoe groot je bent, maar hoe goed je bent. Het gaat goed met De Lakenhal!

Meta Knol
directeur

FINANCIERS

Fondsen	VSBfonds	Holland Mania, Van Doesburg, DROPSTUFF.NL
	Gemeente Leiden	Jan Wolkers, Utopisch Nest, Holland Mania, Van Doesburg. Kunstroute, Kunstshot, Wijken voor Kunst
	Mondriaan Stichting	Utopisch Nest, Holland Mania, Van Doesburg, DROPSTUFF.NL
	Stichting DOEN	Utopisch Nest, Holland Mania, DROPSTUFF.NL
	SNS Reaal Fonds	Jan Wolkers, Utopisch Nest, Holland Mania, Van Doesburg
	Prins Bernhard Cultuurfonds	Utopisch Nest, Holland Mania, Van Doesburg
	Fonds BKVB	Utopisch Nest
	Regeling BKV	Jan Wolkers/Levend Archief, Utopisch Nest, Holland Mania, Kunstroute
	Fonds 1818	Utopisch Nest, Holland Mania, Wijken voor Kunst, DROPSTUFF.NL
	Japan Foundation	Holland Mania
	H.L. Druckerfonds	Holland Mania, Wijken voor Kunst
	Cultuurfonds Leiden	Van Doesburg
	Turing Foundation	Van Doesburg
	Provincie Zuid-Holland	Jan Wolkers/Levend Archief, DROPSTUFF.NL
	BplusC	Kunstroute, Kunstshot
Sponsoren	De Clercq Advocaten	Jan Wolkers
	Hotel Duinoord	Jan Wolkers

TENTOON- STELLINGEN & EVENEMENTEN

De Lakenhal

3 oktober 2008 t/m 4 januari 2009

De collectie Amphora

21 oktober 2008 t/m 15 februari 2009

Jan Wolkers

1 januari t/m 31 december 2009

Levend Archief

22 maart 2009

Directors Talk

4-5 april 2009

Museum Weekend

16 mei t/m 30 augustus 2009

Holland Mania

Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Holland

4 juli 2009

Eerste Leidse Museumnacht

8 t/m 27 september 2009

Kaart als Kunst

3 oktober 2009

Leidens Ontzet

16 oktober t/m 3 januari 2010

Theo van Doesburg and the International Avant-Garde.
Constructing a New World.

28 oktober t/m 22 november 2009

DROPSTUFF.NL

13 november 2009

Dag voor Leidenaren

14-15 november 2009

Muziek in het Museum

De Lakenhal in Scheltema

14 januari t/m 15 februari 2009

Gert Germeeraad: de tegenstander

1 januari t/m 31 december 2009

Oorverdovend Scheltema

24 februari t/m 19 april 2009
Jeroen Doorenweerd
21-22 maart 2009
Kunstfestival Oorverdovend Stil

Smaakmakend Scheltema

16 mei t/m 1 september 2009
Holland Mania, met:
16 mei t/m 1 september 2009
Chikako Watanabe – Ask for the moon & Tide
19 mei 2009
Wave Field Synthesis Concert
13-14 juni 2009
Kunstfestival Land of the Rising Sense
4 juli 2009
Museumnacht bij De Lakenhal in Scheltema
14-16 juli 2009
Rachel Bacon - Float

18 september 2009
Kunstshot

26 en 27 september 2009
Kunstroute 2009

26 september t/m 8 november 2009
Mateusz Hercka – Laboratory to ascertain
plausibility of Jim's Basement Floor Anecdote

Oogverblindend Scheltema

29 november 2009 t/m 3 januari 2010
Reflecties: Germaine Kruij, Milou Rabe,
Jan Maarten Voskuil, Guido Winkler
20 december 2009
Tour de Dada & Mondrie versus Malevich

DE LAKENHAL

DE COLLECTIE AMPHORA

3 oktober 2008 t/m 4 januari 2009

Voor het eerst werd de omvangrijke verzameling aardewerk van de Tegel- en Faiencefabriek Amphora uit Oegstgeest integraal tentoongesteld. Aanleiding was het 125-jarig jubileum van de Vereniging Rembrandt die de aankoop in 2005 mede mogelijk had gemaakt. Het betreft de verzameling van Abraham van Iterson die in 2005 in vrijwel zijn totaliteit kon worden aangekocht. De verzameling biedt een nagenoeg compleet overzicht van de productie aan sierborden en -vazen van de fabriek die werd opgericht in 1908 en bleef produceren tot 1933. De fabriek had een grote reputatie dankzij de inzet van toonaangevende ontwerpers als Chris van der Hoef die eerder voor de fabriek Rozenburg in 's-Gravenhage had gewerkt.

Inhoudelijke verantwoording:

Conservator: Christiaan Vogelaar

Ontwerp inrichting: Ramin Visch

JAN WOLKERS

21 oktober 2008 t/m 15 februari 2009

Op 19 oktober 2008, precies een jaar na zijn dood, ontving De Lakenhal ruim 700 genodigden bij de opening van de overzichtstentoonstelling van Jan Wolkers.

De expositie belichtte het hele spectrum van het werk van Wolkers met een accent op zijn beeldende kunst: tekeningen, schilderijen, beelden, vroeger en recenter niet eerder getoond werk, verrijkt met gedichten en fragmenten uit zijn literaire werk.

Vanaf zijn vroegste jeugd bezocht Wolkers vaak De Lakenhal. Het wereldberoemde *Laatste Oordeel* van Lucas van Leyden liet een onuitwisbare indruk op hem achter en waarschijnlijk inspireerde de collectie hem als beeldend kunstenaar en schrijver. De tentoonstelling *Jan Wolkers* was mede daarom opgezet als een parcours door het hele museum en in samenspel met de eigen collectie van De Lakenhal.

De biograaf van Jan Wolkers, Onno Blom, trad op als gastconservator en maakte voor De Lakenhal een keuze uit de omvangrijke collectie Wolkers. Irma Boom, internationaal erkend om haar grafische vormgeving, tekende voor de typografie en oud-museumdirecteur Rudi Fuchs gaf advies bij de inrichting van de tentoonstelling en liet spannende en mooie combinaties met de Lakenhal-collecties ontstaan.

In de geest van Wolkers werd de officiële opening gevolgd door een bruisend feest in Scheltema.

De tentoonstelling liep als een parcours door het gehele museum, zodoende kon de bezoeker de ontwikkeling van Wolkers als veelzijdig kunstenaar volgen en tegelijkertijd met een frisse blik, als het ware door de ogen van een jeugdige en leergierige Wolkers, de museumcollectie herontdekken.

Gedichten en fragmenten uit zijn literaire werk waren tussen zijn beeldende kunst en tussen de collectie van De Lakenhal op de muren te lezen. In de grote 17de-eeuwse zaal op de eerste verdieping was een “lounge”bibliotheek ingericht. Hier werden discussiebijeenkomsten en lezingen georganiseerd rond de hoofdthema’s uit Wolkers oeuvre. Edwin Jacobs was moderator.

De tentoonstelling functioneerde tevens als pilot voor een nieuwe, manifestatie-achtige aanpak van toekomstige exposities in het museum. Het verbreken van het vaste stramien in de presentatie van de vaste collectie was verfrissend en werd in 2009 verder getest en ontwikkeld in de tentoonstelling *Holland Mania* en de tentoonstelling *Theo van Doesburg and the International Avant Garde. Constructing a New World*.

Op de tentoonstelling was ter gelegenheid van het project *Levend Archief* ook een film te zien die als eerste ode aan Jan Wolkers in de betreffende duinpan was gemaakt. (zie verder bij *Levend Archief*, pagina 11)

Parallel aan de tentoonstelling vonden in De Lakenhal en in Scheltema activiteiten plaats.

Hans Blom, voormalig directeur van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie en hoogleraar Nederlandse Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, beet de spits af op 23 oktober 2008 met een debat over het thema *Wolkers en de oorlog*. Wolkers spreekt in zijn werk vaak over de oorlog. Het gaat daarbij om diepe indrukmakende zaken. De stelling van Blom was dat het bij de oorlog inderdaad om schokkende jaren is gegaan, maar dat deze jaren, anders dan velen aannemen, niet een belangrijke breuk in de Nederlandse geschiedenis vormen.

Op 27 november 2008 stond het debat in het teken van *Wolkers en de natuur*. Bioloog Dirk Houtgraaf positioneerde in het debat *Wolkers en de natuur* het werk van Wolkers tussen dat van andere biologen, natuurliefhebbers en verhalenvertellers.

Het debat *Wolkers en kunst* op 18 december 2008 werd aangevoerd door Emily Ansenk, directeur van de Kunsthal te Rotterdam. Zij ging in op de rol die de beeldende kunst speelt bij onze manier van kijken naar de wereld en in het bijzonder naar hoe Jan Wolkers door de kunst werd beïnvloed in zijn manier van kijken.

15 januari 2009 debatteerde schrijver, redacteur Hugo Borst over het onderwerp *Wolkers en eros*. Hij verdedigde de stelling dat Wolkers Nederland bevrijdde van een benepen seksuele moraal.

De Leidse Jazz Week was aanleiding om op 22 januari een avond te organiseren bij De Lakenhal in Scheltema, met optredens van de Bigband Frits Landesbergen met de favoriete jazz-muziek van Wolkers en Jules Deelder als dj met oude vinyl-platen uit zijn eigen collectie. De Big Band speelde arrangementen van o.a. Count Basie en Duke Ellington. Toegang was gratis en de avond werd druk bezocht.

Zondag 1 februari analyseerde beeldend kunstenaar Marc Mulders tijdens het debat *Wolkers, religie en beeldende kunst* de rol van 'De Schepper' in het leven van Jan Wolkers en de wijze waarop Wolkers het (geschapen) licht rondom hem wist te vangen in een net van tere toetsen op het linnen oppervlak.

Cabaretier en presentator Dolf Jansen besloot de debatreeks op 12 februari met het thema *Wolkers en sport*.

De tentoonstelling *Jan Wolkers* heeft zo'n 40.000 bezoekers getrokken; een fantastisch resultaat. Dit is behalve aan ruime aandacht in de media mede te danken aan de speciale promotie die begin oktober 2008 plaatsvond: in 50 restaurants in Leiden lazen studenten een citaat of dichtregel uit zijn literaire werk voor, met aansluitend de vraag of men al wist dat er een grote tentoonstelling van Jan Wolkers open ging.

Betaalde publiciteit was er voor Jan Wolkers in de museumkladder van landelijke dagbladen en in culturele radiospots.

Het blad Lakenhalnieuws en de digitale Lakenhalnieuwsbrief (in Nederlandse en Engelse versie) schonken aandacht aan de tentoonstelling evenals de (papieren) nieuwjaarswens, met de aankondiging van het project *Levend Archief* en komende tentoonstellingen.

Naar aanleiding van de tentoonstelling in De Lakenhal organiseerden in Leiden in dezelfde periode fotogalerie *De Kleine Klup* en de kunstenaarsvereniging *Ars Aemula Natura* een tentoonstelling rond Wolkers (o.a. striptekeningen van Dick Matena en foto's van Steye Raviez).

Inhoudelijke verantwoording tentoonstelling *Jan Wolkers*

Coördinatie: Rob Wolthoorn

Gastconservator: Onno Blom

Typografie: Irma Boom

Mede-inrichting: Rudi Fuchs

Begeleidende publicatie

Marszwart & titaanwit / Onno Blom, Ontwerp: Irma Boom, Amsterdam, Museum De Lakenhal en De Bezige Bij

LEVEND ARCHIEF

De herinnering aan Wolkers werd gedurende vanaf 1 januari t/m 31 december levend gehouden door het project *Levend Archief* van Luna Maurer en Roel Wouters. In een duinpan bij de Wassenaarse Slag kon iedereen voor een videocamera een hommage aan Wolkers brengen.

Levend Archief kwam voort uit de wens van de gemeente Leiden om in de nabije toekomst de collecties Wolkers in Leiden voor een divers en breed publiek toegankelijk te maken. De gefilmde fragmenten werden verzameld op www.levendarchief.nl, waar bezoekers de filmpjes zelf opnieuw konden ordenen. Favoriete stukken konden overgebracht worden naar een film die tegelijkertijd in De Lakenhal werd getoond. Begrippen als natuur, vrije geest, onconventioneel, experimenteel en communicatief, die onlosmakelijk met de persoon Jan Wolkers verbonden zijn, kwamen er in samen.

Aan *Levend Archief* hebben ongeveer honderd mensen een creatieve bijdrage geleverd. Daarnaast zijn er honderden opnames van (beesten in) de natuur gemaakt. Een compilatie van deze beelden is nog steeds te zien via de website www.levendarchief.nl.

DIRECTORS TALK

22 maart 2009

Edwin Jacobs gaf op zondag 22 maart zijn laatste *Directors Talk* waarin hij terugblikte op de afgelopen periode en vooruit keek naar de toekomst met de tentoonstelling *Van Doesburg and the International Avant-garde* en met *Utopisch Nest*, het samenwerkingsprogramma waarbinnen kunstenaars, wetenschappers, museummedewerkers én het publiek op zoek gaan naar een nieuwe museumtaal.

MUSEUM WEEKEND

4-5 april 2009

Tijdens het Museumweekend stond het museum bol van activiteiten voor kinderen en volwassenen, zowel in De Lakenhal als De Lakenhal in Scheltema. Er waren gratis rondleidingen langs de verschillende installaties van Jeroen Dooreneerd op beide locaties en het was mogelijk meditatieles te volgen in de meditatiekubus, een van de installaties van Dooreneerd.

HOLLAND MANIA

16 mei t/m 30 augustus 2009

Onder de titel *Holland Mania* werden verschillende exposities en activiteiten georganiseerd waarbij het beeld van Nederland bij Amerikanen en Japanners centraal stond. De directe aanleiding voor dit thema werd gevormd door het *Pilgrimjaar en Japanjaar* waarin vier eeuwen relaties tussen Nederland en Amerika en Nederland en Japan in Leiden werd gevierd.

De manifestatie bestond uit een serie historische tentoonstellingen, installaties van hedendaagse Japanse, Amerikaanse en Nederlandse kunstenaars, performances, symposia, lezingen en meer. Dit alles was te zien in museum De Lakenhal, in cultuurverzamelgebouw Scheltema, het Sieboldhuis, bij het Regionaal Archief Leiden en op diverse andere plekken in Leiden. Daarnaast vond ook in Plymouth, Verenigde Staten, een presentatie plaats rondom het *Pilgrimjaar* en de rol van Leiden, waarvoor De Lakenhal een schilderij van Jan van Goyen uitleende.

De kracht van *Holland Mania* lag in de combinatie van historische presentaties en wetenschappelijk onderzoek met interpretaties en presentaties van (Japanse, Nederlandse en Amerikaanse) hedendaagse kunstenaars. De interdisciplinaire aanpak en samenwerking met diverse partners heeft geleid tot een breder doelgroepbereik en verrassende interventies op diverse locaties en momenten in de stad.

In De Lakenhal werd de bezoeker ontvangen met een centrale introductie in de entreehal. Vervolgens kon hij aan de hand van

een plattegrond *Holland Mania* bezoeken, dat was opgezet als een parcours door het gehele museum. Dit parcours bestond uit een achttal historische presentaties en evenzoveel artistieke, hedendaagse ingrepen, installaties van hedendaagse Amerikaanse, Japanse en Nederlandse kunstenaars. De plattegrond annex

programma van lezingen en activiteiten gaf de bezoeker een beeld van de brede en gevarieerde presentaties die door het hele museum heen liepen. Het publiek werd van hoofdstuk naar hoofdstuk geleid, volgde een fysieke lijn door het museum, die niet een historische of chronologische lijn was. Hiermee werd de verbinding tussen de herdenkingsjaren, actuele en historische presentaties op aparte en verfrissende wijze gelegd.

De historische presentaties lieten zien hoe Amerikaanse en Japanse kunstenaars, diplomaten en toeristen naar Nederland reisden en wat zij daar zagen. De wisselwerking tussen geschiedenis en mythevorming kwam aan bod met Titia Bergsma. Zij was de eerste westerse vrouw in Japan en exemplarisch voor de Japanse mythevorming over Nederland. Ook het Amerikaanse icoon Hans(je) Brinker, van het bekende verhaal over het jongetje dat zijn vinger in de dijk stak, kwam terug als voorbeeld van Amerikaanse mythevorming.

Inspelend op de historische presentaties werden daarnaast hedendaagse kunstenaars uitgenodigd hun artistieke visie op het fenomeen *Holland Mania* los te laten. Alle zintuigen werden hierbij aangesproken.

De Amerikaanse Suzanna Heller reageerde op vaste collectieonderdelen van De Lakenhal: de zogenaamde tegelgang werd hiermee in een verrassend kader geplaatst. Maki Ueda bracht een heel zintuiglijke belevenis door het hele museum. Op basis van geuren uit het 19de-eeuwse Japan werd de sfeer opgeroepen van de tijd dat de Nederlanders op Deshima verbleven. Haar performances met een door het museum wandelende geisha werden ook zeer door publiek gewaardeerd.

De licht- en windinstallaties van Spencer Finch verwezen naar het oer-Hollandse gevecht tegen de natuur. Renee Ridgway presenteerde geluid en discussies over het begrip *Dutchness* bij hedendaagse Amerikanen. Daphne Bedel gaf een fotografische en theoretische reflectie op de vroege toeristische fotografie met een overzicht aan foto's en beeldopnamen van een reis over *Route 66*.

Barbara Visser presenteerde nieuw werk naast de treffende reportage die als '*Holland Mania-pur sang*' kan worden gekenmerkt -de serie *A day in Holland/Holland in a day* - waarvoor zij fotografeerde in het *Huis ten Bosch Village* in Nagasaki- een Japans amusementspark rondom het thema Holland. In de installatie *East/West* projecteerde Visser op twee schermen een aaneenschakeling van reisfoto's, die in synchrone weergave vrijwel dezelfde foto's laten zien, alleen op een andere plek op aarde genomen. Het ene deel bestond uit foto's gemaakt in *Huis ten Bosch Village*, het Japanse themapark over Nederland; het tweede deel uit dezelfde gebouwen, dezelfde composities, maar

nu in Nederland en met name Leiden gemaakt. Deze opdracht aan Barbara Visser werd mede verstrekt in kader van onderzoek naar nieuwe collectievorming Lakenhal/museale vernieuwing. Annette Stott schreef over de *Holland Gekte*, ofwel de curieuze periode tussen 1880 en 1920 in de Amerikaanse kunst en cultuur waarin vrijwel heel Amerika wegliep met alles wat Hollands was.

Een speciaal onderdeel van het project *Holland Mania* werd gevormd door de samenwerking tussen Lakenhal, Sieboldhuis en de Japanse ambassade. Dankzij de Japanse ambassade kon een reizende tentoonstelling over hedendaagse Japanse schilderkunst speciaal voor *Holland Mania* naar Leiden gehaald worden: de tentoonstelling *Painting for Joy –New Japanese Painting in 1990's*. In De Lakenhal werden de landschaps- en portretschilderijen van Milan Fukuda gepresenteerd tussen 17e-eeuwse Nederlandse voorgangers. Het Sieboldhuis presenteerde werken van de bekende kunstenaars Makoto Aida, Yoshitaka Echizenya, Takano Kobayashi, Naofumi Maruyama, Takashi Murakami, Yoshitomo Nara, Nobuhiko Nukata en Taro Chiezo.

Voor de inrichting van *Holland Mania* werd samengewerkt met vormgever Ramin Visch. Visch ontwierp voor de historische presentaties een serie monumentale vitrine- en wandvolumes, door verschillende ruimten heen, geschilderd in helder oranje. De plattegrond annex programma van lezingen en activiteiten werd ontworpen door Katja van Stiphout, Amsterdam.

De manifestatie was onderdeel van een integraal streven naar een 'nieuwe' Lakenhal, vertaald in de museumnota 2008 *Scherp Kiezen*. Een ander gebruik van het gebouw stond daarin centraal, plus het tot stand brengen van (nieuwe) samenwerkingsvormen alsmede het doorbreken van vaste patronen.

De grootse opening van *Holland Mania* vond plaats rond Molen de Valk en werd voortgezet in De Lakenhal, Scheltema, Sieboldhuis, Regionaal Archief Leiden en American Pilgrimmuseum. Diverse optredens van *De Leidse Sleuteltjes*, *Taiko Kids* en *Tafel 9* zorgden voor een feestelijke sfeer. Locoburgemeester Jan-Jaap de Haan, de Japanse ambassadeur Mr. M. Shibuya, afgevaardigde van de Amerikaanse ambassade Mr. Miyahira, projectleider van NY400 Eric Niehe en ruim 400 bezoekers uit Leiden en daarbuiten waren bij dit openbare feest aanwezig.

Het uitgebreide programma van *Holland Mania* was voorbereid in samenwerking met onder andere de Universiteit Leiden en Stichting Scheltema. Zo waren er diverse lezingen en andere publieksactiviteiten.

17 mei: Lezing Harm Beukers, directeur van het Scaliger Instituut, *Over Drakenbloed en Drakentanden*, waarin hij aandacht besteedde aan de wetenschappelijke uitwisseling tussen Nederland en Japan in de Edo periode (tussen 1603-1871)

24 mei: Lezing en discussie door Annette Stott, auteur van het boek *Holland Mania*. Annette Stott schreef over de *Holland Gekte*, ofwel de curieuze periode tussen 1880 en 1920 in de

Amerikaanse kunst en cultuur waarin vrijwel heel Amerika wegliep met alles wat Hollands was. NRC journaliste Tracy Metz leidde na afloop de discussie tussen Annette Stott, Peter Stuyvesant, biograaf Jaap Jacobs en hoogleraar Japans Ivo Smits. Deze bijeenkomst werd gehouden in de Leidse Pieterskerk, waar de sporen van de Pilgrims, de 'Founding Fathers van Amerika' nog te vinden zijn

7 juni: *Het beeld van Nederland in Amerikaanse kinderboeken*, lezing door Saskia Bodt, bijzonder hoogleraar illustratie aan de Universiteit van Amsterdam

14 juni: Lezing Arti Ponsen, één van de samenstellers van de manifestatie *Holland Mania*, over het Japanse Gezantschap van 1862

21 juni: Lezing historicus Jaap Jacobs over Peter Stuyvesant, die in 1647 aantrad als directeur-generaal van Nieuw-Nederland

28 juni: Lezing Sasha de Boer, NOS presentator en fotograaf, over haar nieuwe fotoboek *Retour New York-Amsterdam* en gesprek over Dutchness met kunstenaar Renée Ridgway, die met de projecten *Dial Dutchness* en *Pillars of Orange* vertegenwoordigd was in het museum

5 juli: Lezing Jeremy Bangs, directeur van het Pilgrim Museum in Leiden, over Pilgrims in Leiden

19 juli: Workshop Titia, porselein maken onder leiding van Judith Bloedjes

16 augustus: Lezing door Renée Bergsma, biograaf van Titia Bergsma, over haar verblijf op Deshima, met muziek van *Arte Duo* en workshop Titia porselein maken onder leiding van Judith Bloedjes

23 augustus: Lezing Arti Ponsen, één van de samenstellers van de manifestatie *Holland Mania*, over het bezoek van de *Holland Society* aan Nederland in 1888 met de viering van het Beleg en Ontzet van Leiden; workshop Titia porselein maken onder leiding van Judith Bloedjes

Holland Mania was ook door de stad te zien. Onder de titel *Groeten uit Leiden* speelde het project *Wijken voor Kunst* in de zomerperiode ook in op de manifestatie. René van Engelenburg, Maki Ueda en Renée Ridgway werden gevraagd hun project te vertalen naar een publieksactiviteit op locatie buiten het museum. *Groeten uit Leiden* omvatte een kaartontwerpwedstrijd door René van Engelenburg, een geurwandeling van Maki Ueda door het Kooipark en Renee Ridgway organiseerde een marktplaatsdag.

Verder werden er op zondagmiddagen gratis rondleidingen gegeven door rondleiders van De Lakenhal en diverse workshops onder leiding van kunstenaars voor kinderen aangeboden in de zomervakantie. Deze workshops werden goed bezocht.

In de 3-oktoberoptocht, waar minimaal 150.00 toeschouwers naar keken, reed een praalwagen mee met als thema *Pilgrims*. De manifestatie heeft geresulteerd in 12.399 bezoeken aan het museum en nog eens 9000 aan diverse andere programma-activiteiten. De Pilgrim-activiteiten resulteerden in nog eens 9000 bezoekers.

Voor de manifestatie *Holland Mania: Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Holland* was Maaïke Odolphi, vanuit Museumgroep Leiden, voor twee dagen per week gedetacheerd bij De Lakenhal. Zij zorgde voor de communicatie van het *Pilgrimjaar 2009* in Leiden, waarin De Lakenhal een coördinerende rol vervulde. Binnen het communicatie-programma van *Holland Mania* was het *Pilgrimjaar* als specifiek onderdeel opgenomen.

Voor *Holland Mania* werd een speciale website ontworpen: www.hollandmania.nl. waar alle activiteiten op de voet te volgen waren.

Inhoudelijke verantwoording *Holland Mania*
Conservatoren: Jori Zijlmans en Nicole Roepers
Grafische vormgeving: Katja van Stiphout
Ontwerp inrichting: Ramin Visch

Begeleidende publicatie:

Holland Mania. Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Nederland / red. J. Zijlmans, A. Ponsen, N. Roepers. Amsterdam: d'junge Hond.

1e LEIDSE MUSEUMNACHT

4 juli 2009

De 1e Leidse Museumnacht stond volledig in het teken van Amerika en Japan. De tentoonstelling *Holland Mania* vormde het decor voor een lange avond vol performances, muzikale optredens, sketches en meer. Er kon à la Las Vegas getrouwd worden tussen de werken van Barbara Visser; singer songwriter Luke Nyman & band zongen door het museum heen. Overal waren korte presentaties, kunstenaars van de Eet-o-theek verrasten het publiek met Amerikaans/Nederlandse combinaties, etc.

De avond werd door 2050 bezoekers in De Lakenhal doorgebracht. Meer dan 400 van hen brachten ook een bezoek aan de installatie van Chikako Watanabe in Scheltema, onderdeel van *Holland Mania*.

KAART ALS KUNST

8 t/m 27 september 2009

Van 8 t/m 27 september 2009 werd ter gelegenheid van de *Open Monumentendagen* een kleine tentoonstelling gehouden met als titel *Kaart als Kunst*. Uit de belangrijke Leidse kaartcollectie van John Steegh en Harrie Teunissen werden tien kaarten op basis van het criterium uitzonderlijke schoonheid geselecteerd.

3 OKTOBER

3 oktober 2009
Leidens Ontzet

Het museum was gratis toegankelijk en er waren gratis rondleidingen langs de objecten van 3 oktober op de historische afdeling.

VAN DOESBURG

16 oktober 2009 t/m 3 januari 2010

In nauwe samenwerking met Tate Modern in Londen presenteerde Museum De Lakenhal in Leiden een groots opgezette tentoonstelling over Theo van Doesburg (1883-1931) en zijn invloed op de internationale avant-garde: *Van Doesburg & the International Avant-Garde. Constructing a New World.*

De directe aanleiding voor deze tentoonstelling lag in het feit dat de roots voor het wereldwijd optreden van Van Doesburg in Leiden liggen. Theo van Doesburg – die van 1916 – 1921 in Leiden woonde - had voordat hij naar Leiden kwam al aan de wieg gestaan van een aantal kunstverenigingen. Ook het Leidse kunstklimaat probeerde hij nieuw elan in te blazen met de oprichting in 1916 van de Leidsche Kunstclub *De Sphinx* waar onder anderen Harm Kamerlingh Onnes en J.J.P. Oud lid van werden. Al gauw echter kreeg hij ruzie binnen deze vereniging over de te volgen koers en dit noopte hem tot nadenken over een nieuwe groepering, een beweging van homogener samenstelling. Aldus richtte Van Doesburg in 1917 in Leiden *De Stijl* op, een beweging van kunstenaars en architecten gegroepeerd rondom het tijdschrift *De Stijl*. *De Stijl* zou uitgroeien tot een internationaal erkende en furore makende beweging waarvan Theo van Doesburg de inspirator was. Museum De Lakenhal heeft in 1999 in de tentoonstelling en in de bijbehorende publicatie *Dageraad van de Moderne Kunst. Leiden en Omgeving 1890 – 1930* al uitvoerig aandacht besteed aan de stimulerende invloed van Van Doesburg op het kunstklimaat in Leiden in de periode 1916–1921. Vanaf 1921 richtte Van Doesburg zijn aandacht echter op het buitenland. Aanleiding voor De Lakenhal om deze wereldberoemde kunstenaar die zijn eerste schreden op het gebied van de avant-garde had gezet in Leiden, verder te volgen in het buitenland en tegelijkertijd het internationale netwerk waarvan hij de spil vormde voor het voetlicht te brengen. Na in 1999 het netwerk in Leiden en omgeving in kaart te hebben gebracht, volgde nu het Europese.

De tentoonstelling liet circa 400 werken zien van zo'n 80 kunstenaars – onder wie El Lissitzky, László Moholy-Nagy, Gino Severini, Kurt Schwitters, Hans en Sophie Arp, Hans Richter, Piet Mondriaan, Vilmos Huszár en Alexander Archipenko – afkomstig van musea uit de hele wereld en voor een groot deel nog nooit in Nederland te bewonderen geweest. Een verdere verrijking van het aanbod bestond uit diverse films.

De tentoonstelling nam het hele museum in beslag en zette Van Doesburg neer als een onvermoeibare, veelzijdige en centrale persoon binnen de internationale avant-garde. De schilderijen, beelden, maquettes, meubels, affiches, films, typografische ontwerpen en tijdschriften gaven een beeld van de levendige

internationale kunstwereld waarin de verschillende disciplines steeds meer met elkaar verweven raakten.

De tentoonstellingsvormgeving, waarbij in rood, geel en blauw gekleurde schotten door de zalen en gangen van het museum “meanderde”, was van de hand van Ramin Visch en ondersteunde de levendigheid van de bewegingen in de kunst van Van Doesburg. De bezoekers konden aan de hand van een tekstboek met informatie over het werk, door de tentoonstelling lopen. De vormgeving daarvan was in handen van Katja van Stiphout, Amsterdam, het drukwerk werd verzorgd door Daan Karstens, Puntgaaf Drukwerk, Leiden.

Het activiteitenprogramma was ook bij deze tentoonstelling uitgebreid en gevarieerd.

25 oktober: Inleiding op de tentoonstelling *Van Doesburg and the International Avant-garde*, door Doris Wintgens, conservator en samensteller van de tentoonstelling

1 november: Documentaire ‘*Sta op en verander de hele rotzooi*’, de film die regisseur Hank Onrust maakte over het leven van Nelly van Doesburg (VPRO)

8 november: Lezing door K. Schippers, onder andere auteur van het boek *Holland Dada*, waarin hij inzoomde op het turbulente leven van Theo en Nelly van Doesburg. Hij besprak onder meer hun Dada-activiteiten, de contacten met verschillende architecten als C. van Eesteren en A. Elzas, als ook de door Van Doesburg gebouwde atelierwoning in Meudon waar ook K. Schippers in de jaren negentig anderhalf jaar heeft gewoond

15 november: Meta Knol interviewde Wies van Moorsel, voormalig medewerker Universiteit van Amsterdam over Nelly van Doesburg. Als ‘vrouw van’, maar vooral als ‘weduwe van’ heeft Nelly zich ingezet voor de idealen van haar man Theo van Doesburg: het internationaal promoten van de nieuwe kunst

22 november: Lezing door Linda Boersma, Universiteit Utrecht, over *Van Doesburg en de Russische avant-garde*. In haar lezing schetste Linda Boersma de ontwikkeling van de vriendschap, de artistieke verwantschap en de gemeenschappelijke ambities van Theo van Doesburg, Kazimir Malevitsj en El Lissitzky en het dramatische einde daarvan

29 november: lezing door Meta Knol over Theo Van Doesburg en Kurt Schwitters

6 december: Lezing door Jan Vollaard, muziekjournalist van NRC Handelsblad, waarbij hij inging op de relatie tussen Van Doesburg, Bubbles en de popcultuur. Zijn verhaal werd afgewisseld met lichtbeelden en uit zijn eigen collectie vinyl draaide Vollaard 45 toerenplaten

13 december: Lezing over *Van Doesburg en Rietveld, architecten na De Stijl* door Rob Dettingmeijer, Universiteit Utrecht

20 december: interactief en educatief jeugdtheater *Mondrie versus Malevich* door Tessel van Os en Milou van Bodegraven

Ter voorbereiding van de tentoonstelling werd de afdeling public relations tijdelijk versterkt met een extra kracht voor 20 uur per week.

Ook werd de website www.lakenhal.nl uitgebreid met een speciale Van Doesburg-module, die bezocht werd door 37.000 bezoekers.

De opening vond plaats in de Leidse Schouwburg op zondag 18 oktober. Ruim 500 mensen volgden de openingstoespraak van Vicente Todolí, directeur Tate Modern, en het muzikaal optreden van Peter Beijersbergen van Henegouwen.

In de publiciteitscampagne werd de samenwerking met Tate Modern benadrukt en met succes.

Inhoudelijke verantwoording *Van Doesburg*

Curatoren: Gladys Fabre, Vicente Todolí en Doris Wintgens Hötte

Grafische vormgeving: Katja van Stiphout

Ontwerp inrichting: Ramin Visch

Begeleidende publicatie

Van Doesburg & the International Avant-Garde. Constructing a New World. Red. Gladys Fabre, Doris Wintgens Hötte, London: Tate 2009

Van 4 februari tot 16 mei 2010 was de tentoonstelling te zien in Tate Modern Londen.

DROPSTUFF

28 oktober t/m 22 november 2009

DROPSTUFF.NL is een museale (digitale) hangplek, plakzuil en klankbord ontwikkeld door *Stichting Pleinmuseum*. De centrale thema's van dit project zijn kunst en vrijheid van meningsuiting. DROPSTUFF.NL is een nieuw communicatieplatform in het publieke domein, dat fysiek toegankelijk is via een interactief mobiel paviljoen en digitaal via www.dropstuff.nl. Het project richt zich met name op jongeren en koppelt hen aan professionele kunstenaars en twaalf deelnemende Nederlandse musea. Het project reisde in 2009 langs twaalf centrale pleinen in Nederland en had van 28 oktober t/m 22 november Leiden als standplaats.

Het mobiele 'glazen huis' van het landelijke platform voor media-kunst en e-culture zond een mix van interactieve kunstwerken van professionele kunstenaars én creatieve bijdragen vanuit het publiek uit.

De Lakenhal haalde het paviljoen naar Leiden en organiseerde een aantal activiteiten eromheen. De kick-off vond plaats tijdens het *Try Out*-festival, een outdoor festival onder organisatie van Station Leiden Centraal. Daarna was het paviljoen dagelijks van 10 uur 's ochtends tot 8 uur 's avonds in werking te zien.

Tijdens de presentatie op het Stationsplein werden drie nieuwe digitale en interactieve kunstwerken gepresenteerd. Kunstwerken die de voorbijgangers uitdaagden mee te doen of een reactie uitlokten. Op voordracht van De Lakenhal zijn vanuit deze gedachte drie nieuwe kunstwerken ontwikkeld door *Dstruct* (Thijs Kelder en Michiel van der Born), Maze de Boer en Teun Castelijin.

Participatie van het publiek was mogelijk via zogenaamde DROPSTUFF hotspots in diverse musea, bibliotheken, scholen en op festivals. De Lakenhal had ook een hotspot, op het voorplein.

Ook werd er rondom DROPSTUFF.NL een educatief programma georganiseerd door De Lakenhal voor middelbare scholieren van VMBO, HAVO en VWO. Met het thema kunst en *vrije meningsuiting in een tijd van digitale media* werden 184 leerlingen van diverse scholen gestimuleerd na te denken over begrippen als censuur en mediamanipulatie. Daarna maakten zij een eigen film met daarin de verbeelding van hun eigen mening. Speciaal voor het ROC Leiden stond het paviljoen van 23 tot 28 november naast de school aan de Ter Haarkade en namen de leerlingen deel aan een intensief programma.

Daarnaast organiseerde De Lakenhal in samenwerking met het Leids Vrijtijdscentrum een DROPSTUFF-Jam met jonge bandjes op zaterdag 21 november en vond op het ROC Leiden een debat plaats over de rol van vrije meningsuiting en kunst in een tijd van digitale media.

DAG VOOR LEIDENAREN

13 november 2009

De inwoners van Leiden hadden 13 november gratis toegang tot het museum en konden de lopende tentoonstelling over Van Doesburg bezoeken.

MUZIEK IN HET MUSEUM

14-15 november 2009

In het weekend van 14 en 15 november werd een grote diversiteit aan concerten gegeven in zeven Leidse musea, waarvan De Lakenhal er één was. In lijn met de tentoonstelling over Van Doesburg, werd een klankgedicht van Kurt Schwitters ten gehore gebracht. Het weekend trok een grote groep bezoekers.

DE LAKENHAL IN SCHELTEMA

14 januari t/m 15 februari 2009

DE TEGEN- STANDER

Op 13 januari 2009 was het precies 100 jaar geleden dat Marinus van der Lubbe in Leiden werd geboren. Ter gelegenheid daarvan werd de tentoonstelling *De Tegenstander* georganiseerd, die bestond uit een serie keramische beelden van kunstenaar Gert Germeraad. Over de in Leiden geboren communist is veel geschreven, was hij in 1933 echt de dader van de Rijksdagbrand en daarmee een held, of was hij slachtoffer van het Duitse regime dat hem in 1934 ter dood veroordeelde? Het land ook dat hem in 2007 rehabiliteerde. Of ligt de waarheid ergens in het midden? Centraal in dit project staat een mens, een figuur die wil leven (en sterven) voor zijn idealen. Het ene moment is hij held, dan weer beul of slachtoffer.

Zondag 18 januari vond in Scheltema onder de titel *Held of slachtoffer?* een middag rond Marinus van der Lubbe plaats. Van der Lubbe-expert Kees Walle en moderator Mieke Spaans bespraken het leven van Marinus van der Lubbe. Als toegift gaf Freddie Beckmans nog een performance voor de ruim 80 bezoekers.

UTOPISCH NEST

In 2009 werkten muziektheaterensemble De Veenfabriek, Museum De Lakenhal, diverse wetenschappers van de Universiteit Leiden in en samen met het *ongedisciplineerde podium Scheltema* aan de programmering *Utopisch Nest*.

Doel van *Utopisch Nest* was om de incidentele samenwerking tussen kunsten en wetenschappen structureel te maken en zo te komen tot een continu programma van activiteiten, performances en tentoonstellingen met een sterke inhoudelijke samenhang.

Onder het paraplubegrip zintuigen werd de programmering verdeeld in drie werk- en presentatieperioden. Het thema zintuigen stond symbool voor de verschillende disciplines die in het gebouw samen kwamen waarbij alle zintuigen van de bezoeker uiteindelijk aangesproken zouden worden. Het overkoepelende thema zintuigen werd opgesplitst in drie deelthema's:

focus op het gehoor: *Oorverdovend Scheltema*

focus op het proeven en ruiken: *Smaakmakend Scheltema*

focus op het kijken: *Oogverblindend Scheltema*

Vervolgens koos het artistieke team kunstenaars met projecten die binnen deze thematiek werkten, maar ook aansluiting vonden bij de reeds geprogrammeerde tentoonstellingen, presentaties en opvoeringen van de Veenfabriek en Museum De Lakenhal in 2009.

Leidend waren bijvoorbeeld de tentoonstelling *Holland Mania* naar aanleiding van de viering van het *Pilgrimjaar* en het jubileum van de handelsrelatie met Japan in de stad Leiden. Of het langlopende onderzoeksproject over geluid van Paul Koek en De Veenfabriek. Alsook de grote tentoonstelling van Museum De Lakenhal over Theo van Doesburg die in het najaar van 2009 plaats vond.

Het grote aantal bijzondere projecten en presentaties zijn samengevat in een door Anton Spruijt vormgegeven publicatie. De vorm van de publicatie – een variant van de Succes agenda - benadrukt de actualiteit en energie die van Scheltema uitgaat.

Binnen *Utopisch Nest* werden 156 culturele activiteiten gepresenteerd en 25.108 bezoekers/deelnemers bereikt.

Vanaf april 2009 is ook het aantal websitebezoekers gemeten en daarin was een stijgende lijn waar te nemen. In mei bezochten 7.759 bezoekers de website, in oktober was dat aantal gegroeid tot een hoogtepunt met 11.257 bezoekers. Gemiddeld bezochten ca. 9.000 bezoekers per maand de website. Ook de (nationale) pers besteedde regelmatig aandacht aan de projecten.

OORVERDOVEND SCHELTEMA

Oorverdovend Scheltema draaide om geluid, stilte en gehoorschade, een thema dat ontstond vanuit programmering van De Veenfabriek en Lakenhal samen en dat zeer goed aansloeg bij een divers publiek. Een stilte- en een geluidsinstallatie van Jeroen Doorenweerd, doorlopende Wave Field Synthesis concerten, een avond met Louis Andriessen en een uitgebreid Kunstenfestival vielen logisch op hun plek in dit programma.

24 februari t/m 19 april 2009
Jeroen Doorenweerd

Solotentoonstelling van Jeroen Doorenweerd, deels in Museum De Lakenhal en deels in Scheltema. Doorenweerd onderzocht in deze expositie meditatie en 'home entertainment', de relatie tussen geluiden (ruis) en de rol van stilte. Bij de opening in Scheltema reconstrueerde Doorenweerd de carnavalsoptocht van Prins Carnaval in Tilburg in samenwerking met de afdeling Sonologie van het Conservatorium en KABK en het Wave Field Synthesis.

21-22 maart 2009
Kunstenfestival *Oorverdovend Stil*

Dit festival ging over de beleving van geluid. Bezoekers konden verdwalen in een doolhof van geluid, verdrinken in de stilte van geluidskunstenaar Marnix Ike, de papieren geluidsobjecten van Jochem van Tol ontdekken, luisteren naar het geluid van dagelijkse voorwerpen die de jonge Japanse kunstenaar Mamoru samenstelde, mediteren in de stiltekubus van Jeroen Doorenweerd of ondergedompeld worden in Doorenweerds rock 'n roll-antwoord op home entertainment. Ook vond er een primeur plaats van de tapdansgroep *Tafel 9*. Het wereldberoemde fanfare-orkest *K&G 3*, afkomstig uit Leiden, sloot het festival af.

SMAAKMAKEND SCHELTEMA

Tijdens *Smaakmakend Scheltema* liepen de activiteiten van De Lakenhal en Scheltema vanzelfsprekend in elkaar over. De Lakenhal maakte in het kader van het *Pilgrimjaar* de manifestatie *Holland Mania*, over de beeldvorming van Japanners en Amerikanen over Nederland. In dit kader was Chikako Watanabe

uitgenodigd een project in Scheltema te realiseren. Tegelijkertijd werkte in Scheltema de Amerikaanse kunstenaar Rachel Bacon als artist in residence aan haar project *Float*.

16 mei t/m 1 september
Chikako Watanabe - *Ask for the moon*

Deze Japanse kunstenaar creëerde drie installaties in Scheltema, die het decor vormden voor wat een onvergetelijke performance-nacht werd: *Ask for the Moon*, met Japanse muzikanten en Japans eten.

Chikako Watanabe bracht in de presentatie *Ask for the moon* diverse installaties samen die ontstonden vanuit onderzoek, verhalen en beelden van Nederland als waterland, migratie- en handelsland en haar persoonlijk leven als Japanse in Nederland.

Haar toenmalige werkperiode in het Lloyd hotel in Amsterdam, maakte haar nieuwsgierig naar de historie van het Lloyd als vertrekplaats van emigranten. Uit oude materialen van het hotel, creëerde zij een ruimte zo groot als de oorspronkelijke ruimte voor een gezin op weg naar Amerika. Ook analyseerde zij de eet- en drinkgewoontes van de emigranten. *VOCStory* verwees naar de vroegere scheepswerf in Amsterdam op de plek waar Chikako Watanabe uit haar eigen raam kijkt.

De installatie *Tide* verhiel zich tot Nederland als waterland. Oorspronkelijk in 2007 ontwikkeld voor de Paviljoens in Almere, vertaalde Chikako het werk hier naar de Leidse situatie. Ze nam de getijdentabel van Katwijk als uitgangspunt en bracht een bezoek aan de Grote Molen in de polder net buiten Leiden om het inklinken van het land en de geschiedenis van de waterhuishouding verder te ontdekken.

19 mei 2009
Wave Field Synthesis Concert - Instituut voor sonologie

13 - 14 juni 2009
Kunstfestival *Land of the Rising Sense*

Kunstenfestival in teken van *Smaakmakend Scheltema* en inspelend op de viering van 400 jaar relaties tussen Japan en Leiden. Met *Alice's Fusion Tea garden*, een installatie vol workshops, theeceremonies en andere ontmoetingen van Toyoko Shimada over het spanningsveld tussen high tech en traditie.

In het kader van *Holland Mania*: Chikako Watanabe's installaties met de speciale performancenacht *TIDE*, waarin gerechten, muziek, film en beeldende kunst samenkwamen voor een publiek dat de hele nacht in Scheltema verbleef. Kunstenaar/kok Henri Roquas verzorgde tussen de performances door bijzondere gerechten met als titel *Zielenspijs voor Zondvloedwezens of Maal-Tijd voor de Zwemmende Hollander*.

Verder werden er doorlopend korte films vertoond over voedsel en smaak en werd het dinerend publiek in het Scheltema restau-

rant verrast door *De Extra Tafel* van kunstenaar Martina Florians waar geuren uit voedsel werden gedestilleerd en gebotteld.

4 juli 2009

Museumnacht bij de Lakenhal in Scheltema

Performances in het kader van manifestatie *Holland Mania*, Chikako Wanatabe en performance *Monotoon* van Jochem van Tol en Gosse de Kort in samenwerking met de Veenfabriek.

Deze, voor de museumnacht speciaal ontwikkelde, compositie voor twee performers, twee theremins en tapas was een poging om de zuivere tweeklank te behouden. Het lichaam van beide performers werd uitgespeeld tegen de tijd. De stofwisseling belichaamd in beeld en geluid.

14 - 16 juli 2009

Float - Rachel Bacon

Rachel Bacon kaartte de complexiteit van vluchtelingenpolitiek (in het kader van het *Pilgrimjaar* en *Holland Mania*) aan. Zij organiseerde een workshop voor kinderen en deed een performance in de stad. Ze sprak met vluchtelingen uit Leiden en op Lampedusa en bewoog allerlei vrijwilligers om mee te bouwen aan een vloot van papieren bootjes. Uiteindelijk kwam haar werk samen in een tentoonstellingspresentatie met videowerk, zeefdrukken en een papieren sculptuur.

26 september t/m 8 november

Laboratory to ascertain plausibility of Jim's Basement Floor Anecdote - Mateusz Herczka

Project in samenwerking met Tom van Dooren (Universiteit Leiden), Wim en Yvonne Suijker (Killi Fish Vereniging Nederland), Thom van Rooijen en Rob Otten (Leidse Aquariumvereniging *De Natuurvriend*).

De titel van dit nieuwe project van Mateusz Herczka verwees naar het mythische verhaal over Jim, een Canadese killivis-houder. Het springgedrag van deze specifieke killivis-soort (*Rivulus Punctatus*) is het resultaat van zijn bijzondere overlevingstactiek in het wild. De vissen springen naar de volgende plas, wanneer de poeltjes waarin ze leven opdrogen. De eitjes die ze achterlaten kunnen wel een lange periode zonder water.

Gedurende een jaar hield Herczka zelf verschillende soorten killivissen en volgde vanuit zijn huis de discussies en gesprekken over de killivis op het internet. Hij ontmoette verschillende killivis-houders en bezocht hun aquaria. Ook in Leiden werkte hij samen met enkele leden van de Nederlandse Killivis Vereniging om zijn werk te kunnen tonen.

In de aquaria in de tentoonstelling toonde Herczka enkele koppels van verschillende soorten *Rivulus*. De bodems van de aquaria, simuleerden verschillende bestaande en verzonden vloeren. Het was een fictieve testopstelling om te zien aan welke omgeving

de vissen de voorkeur geven. Herczka toonde de wereld van de killivis als een overlevingstrategie: een mogelijkheid wanneer natuurlijke bronnen uitsterven en dieren geen andere keuze hebben dan zich aan te passen aan de culturele evolutie. Voor de tentoonstelling stelde Herczka tevens een soort documentatiecentrum over deze kennisuitwisseling samen.

KUNSTSHOT

18 september 2009

Tijdens het jaarlijkse Kunstshot Festival zetten Leidse culturele instellingen hun deuren open voor CKV leerlingen. Museum De Lakenhal werkte samen met Scheltema en Kunstcentrum Haagweg 4. In Scheltema kregen 240 leerlingen een workshop van Leidse kunstenaars met als thema: "Wat laat jij achter"? Gewapend met slechts zwart papier, lijm, schaar en toevallig meegebrachte vondsten stond elke klas voor de uitdaging om *en groupe* een kunstwerk te maken voor een wissellijst van 60 x 80 cm. Grafitti, fietsbandsporen, stoffige afdrucken van hippe sneakers, verlopen pasjes en andere toevallig meegebrachte voorwerpen vormden prachtige collages. De resultaten werden tijdens de Kunstroute in Scheltema gepresenteerd.

KUNSTRROUTE

26 en 27 september 2009

Museum De Lakenhal organiseert jaarlijks de open atelier- en galerieroute in Leiden. Met de organisatie van de Kunstroute wil het museum Leidse kunstenaars gelegenheid geven zich te presenteren aan een groot publiek. In 2009 vierde de Kunstroute Leiden haar 15-jarig jubileum. Op 26 en 27 september verdeelden 125 individuele kunstenaars en 29 galeries zich over een route van 79 locaties. Ruim 5000 bezoekers bezochten deze kunstenaars op hun werkplek. Voorafgaand aan het Kunstroute-weekend namen circa 400 leerlingen uit groep 7 en 8 van Leidse basisscholen deel aan het Kunstroutescholenproject, dat dit jaar in het kader van de Pilgrims stond. Zij brachten een bezoek aan de Pilgrimpresentatie in museum De Lakenhal. Vervolgens gingen ze op atelierbezoek bij een Leidse kunstenaar en kregen als afsluiting twee workshops van deze kunstenaar op school.

OOGVER- BLINDEND SCHELTEMA

De derde werkperiode *Oogverblindend Scheltema* speelde zich af tijdens de Van Doesburgtentoonstelling in De Lakenhal. Van Doesburg kreeg in Scheltema een hedendaagse variant met ondermeer de tentoonstelling *Reflecties*. Ook uit deze werkperiode zijn interventies en kruisbestuivingen ontstaan: de Veenfabriek speelde de *Uhrsonate* van Kurt Schwitters in De Lakenhal. De *Uhrsonate* kwam later terug in het Scheltema Kunstfestival *Oogverblindend Dada*. Het Sireneorkest van de Veenfabriek speelde tijdens dit festival *Six Parts of an imaginary movie*.

In het verlengde programma *Tour de Dada* kwamen naast de door de Veenfabriek georganiseerde *Veenproef* rondom het thema Dada, vele disciplines aan bod. Lezingen, absurdistische performances en een afsluitend Dadaïstisch Diner.

29 november 2009 t/m 3 januari 2010
Reflecties - Germaine Kruij, Milou Rabe,
Jan Maarten Voskuil, Guido Winkler

Met deze tentoonstelling haakte *Utopisch Nest* in op de tentoonstelling *Van Doesburg and the International Avant-garde* in De Lakenhal.

Van Doesburg streefde naar een nieuwe vorm van expressie, een radicale stijl gebaseerd op principes die op alle kunsten toepasbaar waren, met als ultiem doel: een totaalkunstwerk. Hij richtte zich daarbij op een elementaire taal, een reductie tot de rechte lijn, vierkant, driehoek en diagonaal. De huidige generatie kunstenaars laat zich nog altijd inspireren door Van Doesburgs principes. Er wordt zelfs gesproken over een revival van de modernistische avant-garde en de autonomie van de kunsten.

Germaine Kruij, Milou Rabe, Jan Maarten Voskuil en Guido Winkler zijn kunstenaars die ieder op eigen wijze in hun installaties refereren aan Van Doesburg. Tegelijkertijd neemt hun werk ook een geheel eigentijdse positie in. Van bestaand en nieuw werk van deze kunstenaars werd in Scheltema een presentatie ingericht.

20 december 2009
Tour de Dada & Mondrie versus Malevie

Experimenteel podium- en beeldend kunstenaar Michiel Pijpe verzamelde kunstenaars en vormgevers die inspiratie putten uit Dada, Cabaret Voltaire en de Avant-Garde van Zurich en Berlijn. Dit leidde o.a. tot een lezing van Koen Geurts *Functioneel Anarchisme ter introductie van wat al bezig is*, het *Dadaïstisch diner* van Rene Jansen en Joost Nieuwenburg, performances van Nieke Koek en Thijs Elich, de Veenfabriek met *Six Parts For An Imaginary Movie*, een nieuwe theatrale compositie van Bo Koek.

COLLECTIE: BRUIKLEEN- EN COLLECTIEVER- KEER, BEHEER EN BEHOUD

In 2009 gold een aankoopstop. Er zijn een paar uitzonderingen op deze regel gemaakt.

Aanwinsten:

10881	Job Wouters	<i>Dag Jan</i>	2008	Film in opdracht van Stedelijk Museum De Lakenhal
10883	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	ca. 1800-1807	Empire japon van Geertruida Stephanie Rau, gravin van Randwijck in doos met notities op briefjes. Particuliere schenking, Uelsen (D)
S 5630	Aertgen van Leyden	<i>Laatste Oordel</i>	ca. 1530	Aangekocht van Ambassadeur J.W. Middendorf, VS (sinds 2000 als langdurig bruikleen onder inv.nr. B 1382), aankoop financieel mogelijk gemaakt door anoniem fonds
S 5631	Toegeschreven aan Pieter Leermans	<i>Kluizenaar in gebed</i>	tweede helft 17 ^{de} eeuw	Legaat uit particulier bezit, Kopenhagen

Conservering / Restauratie:

Restauratiestudio Peter Willemse, Leiden

S 721	Paulus Constantijn la Fargue	<i>Gezicht op de Korte Mare naar het zuiden</i>	1778
S 722	Paulus Constantijn la Fargue	<i>Gezicht op de Korte Mare naar het noorden</i>	1778
S 975	Toegeschreven aan Simon Luttichuys	<i>Vanitas</i>	1667

Martin Bijl, Alkmaar

S5417	Toegeschreven aan Gabriël Metsu	<i>Vrouw schilderend aan haar ezel</i>	ca. 1660
S 5631	Toegeschreven aan Pieter Leermans	<i>Kluizenaar in gebed</i>	tweede helft 17 ^{de} eeuw

Ariëlle Veerman, Amsterdam

B 1230	Theo van Doesburg	<i>Portret van Pétro (Nelly van Doesburg), en profil</i>	ca. 1920
B 1230	Theo van Doesburg	<i>Stilleven met fles</i>	1917-1919

Bruikleen- en collectieverkeer:

Eeuwigdurend bruikleen:

Eeuwigdurend bruikleen van de Vereniging van Belangstellenden in De Lakenhal

E 121	Nicolaas Rijnenburg	<i>Zelfportret</i>	1736
-------	---------------------	--------------------	------

Tijdelijk uitgaande bruiklenen voor tentoonstellingen bij collega instellingen:

Museum Het Rembrandthuis, Amsterdam: Jan Lievens (1607-1774), 17 mei - 9 augustus

S 1531	Jan Lievens	<i>De Heilige Hieronymus als kluizenaar</i>	ca. 1631
S 2195	Toegeschreven aan Jan Lievens	<i>Pilatus wast zijn handen in onschuld</i>	ca. 1626

Kunsthalle der Hupo-Kulturstiftung, München: Frans Hals und Haarlems Meister der Goldenen Zeit, 13 februari - 7 juni 2009

S 1054	Jan van Goyen	<i>IJsgezicht, op de achtergrond het Huys te Merwede</i>	1638
--------	---------------	--	------

Franckeschen Stiftungen, Halle: Kinder, Krätze, Caritas 17 mei - 4 oktober 2009

812	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	dat. voor 1765	Voetboei met ketting en blok, strafwerktuig voor weesjongens van het Waalse weeshuis
-----	---------	---------------------	----------------	--

Schloss Esterhazy, Eisenstadt: Phänomen Haydn - eisenstadt: Schauplatz musikalischer Weltliteratur, 31 maart - 11 november 2009

S 721	Paulus Constantijn la Fargue	<i>Gezicht op de korte Mare naar het zuiden</i>	1778	
S 722	Paulus Constantijn la Fargue	<i>Gezicht op de korte Mare naar het noorden</i>	1778	

Museum Catharijneconvent, Utrecht: Sinterklaas, wie kent hem niet, 1 oktober 2009 - 3 januari 2010

4231	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	verm. eind 18 ^{de} eeuw	Koekplank voor koek met afbeelding van St. Nicolaas
4232	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	verm. 18 ^{de} eeuw	Koekplank met afbeelding van de heilige familie en St. Nicolaas te paard

Museum Noordwijk, Noordwijk: De Middeleeuwen springlevend, 4 april - 27 september 2009

7817	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	15 ^{de} eeuw	A-P Bouwfragmenten van de koorafsluiting
B 145	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	tweede of derde kwart 15 ^{de} eeuw	Fragment van een beeldhouwwerk: een engel
B 146	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	tweede of derde kwart 15 ^{de} eeuw	Fragment van een beeldhouwwerk, met benen en draperieën
B 148	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	tweede of derde kwart 15 ^{de} eeuw	Bouwfragment: toog met driepas

(B 145, B 146 en B 148: langdurige bruiklenen van de Nederlands Hervormde Gemeente Noordwijk aan Stedelijk Museum De Lakenhal, sinds 1935)

Museum Gouda, Gouda: Orange Moon, beeldend kunstenaar en dichter Krikor Momdjian, 14 juni - 23 augustus 2009

S 5073	Krikor Momdjian	<i>Broken dreams. A: Vader op het witte paard</i>	1999	
9327	Krikor Momdjian	<i>Broken dreams. B: Paardenbeen</i>	1996-1999	
S 5072	Krikor Momdjian	<i>Uitzicht op Woubrugge (met berg Ararat)</i>	1999	

Pilgrim Hall Museum, Plymouth: The Dutch Connection, 31 mei - 30 december

S 115	Jan van Goyen	<i>Gezicht op Leiden uit het noord-oosten</i>	1650	
-------	---------------	---	------	--

Regionaal Archief Leiden, Leiden: Contact! Reizen en migratie in de tijd van de Pilgrims, 11 mei - 1 oktober 2009

1312.19	Anoniem	<i>Zonder titel</i>		Stalenboek over het jaar 1754, administratie van de Lakenhal
---------	---------	---------------------	--	--

Cobra Museum, Amstelveen: Cobra Kunstprijs Amstelveen 2009, 26 september - 29 november 2009

S 4959	Gijs Frieling	<i>Voorstelling</i>	1994	
--------	---------------	---------------------	------	--

Gerhard Marcks Haus, Bremen: Daphne: Mythos und Metamorphose, 22 november 2009 - 21 februari 2010

9413	Karin Arink	<i>Push up, pull down - Daphne after the hunt</i>	1995-1996	
------	-------------	---	-----------	--

Kröller-Müller Museum, Otterlo: Een stoet van beelden; tien Nederlandse Beeldhouwers, 14 september 2009 - 14 maart 2010

9039	Jan Maaskant	<i>Das römischen Trier</i>	1991	
------	--------------	----------------------------	------	--

Westfries Museum, Hoorn: De eenhoorn - een mythe van wereldformaat, 12 december 2009 - 28 februari 2010

S 100	Isaac Lodewijk (de) la Fargue (van Nieuwland)	<i>Portretgroep van Laurens Theodorus Gronovius met zijn kinderen</i>	1775	
-------	---	---	------	--

Cobra Museum, Amstelveen: Piet Ouborg (1893-1956), 11 december 2009 - 14 maart 2010

S 4925	Piet Ouborg	<i>De lusthof</i>	1954	
--------	-------------	-------------------	------	--

Stichting Het Nederlands Goud-, Zilver- en Klokkemuseum, Schoonhoven: Nieuw & oud gebruikszilver, continuïteit en contrast in de collectie van het Goud-, Zilver- en Klokkemuseum, 15 december 2009 - 15 mei 2010

B 1298	Zilverfabriek J.M. van Kempen, Voorschoten / Toegeschreven aan Frans (I) Zwollo	<i>Bloemvaas</i>	1900	
B 1320	Zilverfabriek Voorschoten / Ontwerp Emmy Roth	<i>Strooibus</i>	ca. 1938	

(B 1298 en B 1320: langdurig bruikleen van Stichting het Van Kempen & Begeermuseum, Voorschoten aan Stedelijk Museum De Lakenhal, sinds 1994/1995)

Frans Hals Museum, Haarlem: Rembrandt, een jongensdroom, 14 februari – 14 juni 2009

B 1446	Jan Davidz. de Heem	<i>Boekstillevan</i>	1628	
B 1447	Jan Lievens	<i>Christus aan de geselpaal</i>	ca. 1626	
B 1448	Anoniem	<i>De doop van de kamerling</i>	17 ^{de} eeuw	Kopie naar verloren gegane schilderij van Rembrandt Haremsz. van Rijn
B 1449	Anoniem, leerling van Rembrandt Harmensz. van Rijn	<i>Een schilder in zijn atelier</i>	17 ^{de} eeuw	

(B 1446-B 1449: langdurig bruikleen van Fondation Aetas Aurea aan Stedelijk Museum De Lakenhal, sinds 2005)

Langdurige bruiklenen van collega-instellingen:

Mauritshuis, Den Haag

B 1492	Gerrit Dou	<i>Dienstmeid met olielampje</i>	17 ^{de} eeuw	
B 1493	Omgeving van Rembrandt Harmensz. van Rijn	<i>Rustende reizigers (Rust tijdens de vlucht naar Egypte?)</i>	ca. 1630	

Langdurige bruiklenen aan collega-instellingen:

Mauritshuis, Den Haag

S 642	David Teniers de Jonge	<i>De blinden geleid door de blinde</i>	17 ^{de} eeuw	Kopie naar Domenico Fetti
S 643	David Teniers de Jonge	<i>Venus en Cupido</i>	17 ^{de} eeuw	Naar Paris Bordone

Eise Eisinga Planetarium, Frankener

4048 A	anoniem	<i>Wolkam</i>	z.d.	
4048 B	anoniem	<i>Wolkam</i>	z.d.	

Beëindiging langdurige bruikleen in:

Rijksmuseum Amsterdam

B 1424	Frans Jansz. Post	<i>Landschap in Brazilië</i>	1652	
--------	-------------------	------------------------------	------	--

Particulier bezit, Den Haag

B 1403	Tinus van Doorn	<i>Zonder titel (hoofd van een meisje)</i>	ca. 1925-1930	
--------	-----------------	--	---------------	--

Gemeente Leiderdorp

B 1242	Johannes Cornelis Roelandse	<i>Molen de stier gezien vanaf de Herensingel</i>	1934	
--------	-----------------------------	---	------	--

Particulier bezit, Verenigde Staten

B 1382	Aert Claesz. (Aertgen van Leyden)	<i>Laatste oordeel</i>	ca. 1530	(definitief verworven door aankoop)
B 1390	Omgeving van Rembrandt Harmensz. van Rijn	<i>Tobias</i>	1635/1640	

Beëindiging langdurige bruikleen uit:

Protestantse Gemeente Leiden

S 283	Johann Philippus Neeb	<i>De plaatselijke Commissie van Geneesk. Toevoorzicht in 1856</i>	1856	
-------	-----------------------	--	------	--

Kunsthistorisch Instituut, Leiden

9204	B. Bootsma, naar tekeningen van J.J. Terwen	<i>Zonder titel</i>	1952	Maquette van de Witte poort
9205	B. Bootsma, naar tekeningen van J.J. Terwen	<i>Zonder titel</i>	1952	Maquette van de Koepoort
9206	B. Bootsma, naar tekeningen van J.J. Terwen	<i>Zonder titel</i>	1952	Maquette van de Marepoort

Sikkens Schildermuseum, Sassenheim

729	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	1731-1779	Wapenlijst: doek met wapens van regenten van het Pesthuis
732	Johannes de Vos	<i>Zonder titel</i>	1635-1687	Naamlijst: namen en wapens van regenten van het pesthuis
1071	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	1649	Maat met wapen van Leiden en opschrift
6027	Anoniem	<i>Zonder titel</i>	verm. 19 ^{de} eeuw	Gaper van een drogisterij
S 119	Jan van Halteren	<i>Zonder titel</i>	25 juni 1807	Gildeproef voor het St. Lucas-gilde

Collectieregistratie

In 2009 heeft een team bestaande uit de conservator behoud en beheer, de registrator en depotbeheerder, de standplaatsregistratie en de registratie van objecten zonder inventarisnummer en de inrichting in buitendepot in Den Haag voortgezet.

De registratie van objecten zonder inventarisnummer in de kelderdepots van het museum is voortgezet door de registrator.

Het museum beschikt over een collectie schilderijlijsten ooit van schilderijen afgehaald en bewaard. Uit deze collectie is een selectie gemaakt van 56 lijsten die bewaard zullen blijven, omdat ze horen bij een schilderij in de collectie en/of stilistisch bijzonder zijn. Deze lijsten zijn geregistreerd in The Museum System. Van de overgebleven lijsten zijn er 48 geselecteerd, die geschikt zijn voor hergebruik. De uiteindelijk overgebleven lijsten (32 stuks), die geen verband hebben met schilderijen uit de collectie, die stilistisch niet buitengewoon bijzonder zijn, en die ook niet voor hergebruik in aanmerking komen, zijn geveild.

De conservator beheer en behoud en de registrator hebben in 2009 voorbereidingen getroffen voor het project *Werk in Uitvoering* 2010. In maart t/m december 2010 zullen achterstanden worden ingehaald op gebied van collectieregistratie en – behoud: de objecten worden schoongemaakt, de inventarisnummers gecontroleerd, de basisregistratie wordt geoptimaliseerd en tenslotte worden de objecten gefotografeerd. Dit zal gebeuren met de inzet van tijdelijke projectmedewerkers. Met deze inhaalslag wordt toegewerkt naar een collectieplan en ontsluiting van de collectie via internet voor publiek.

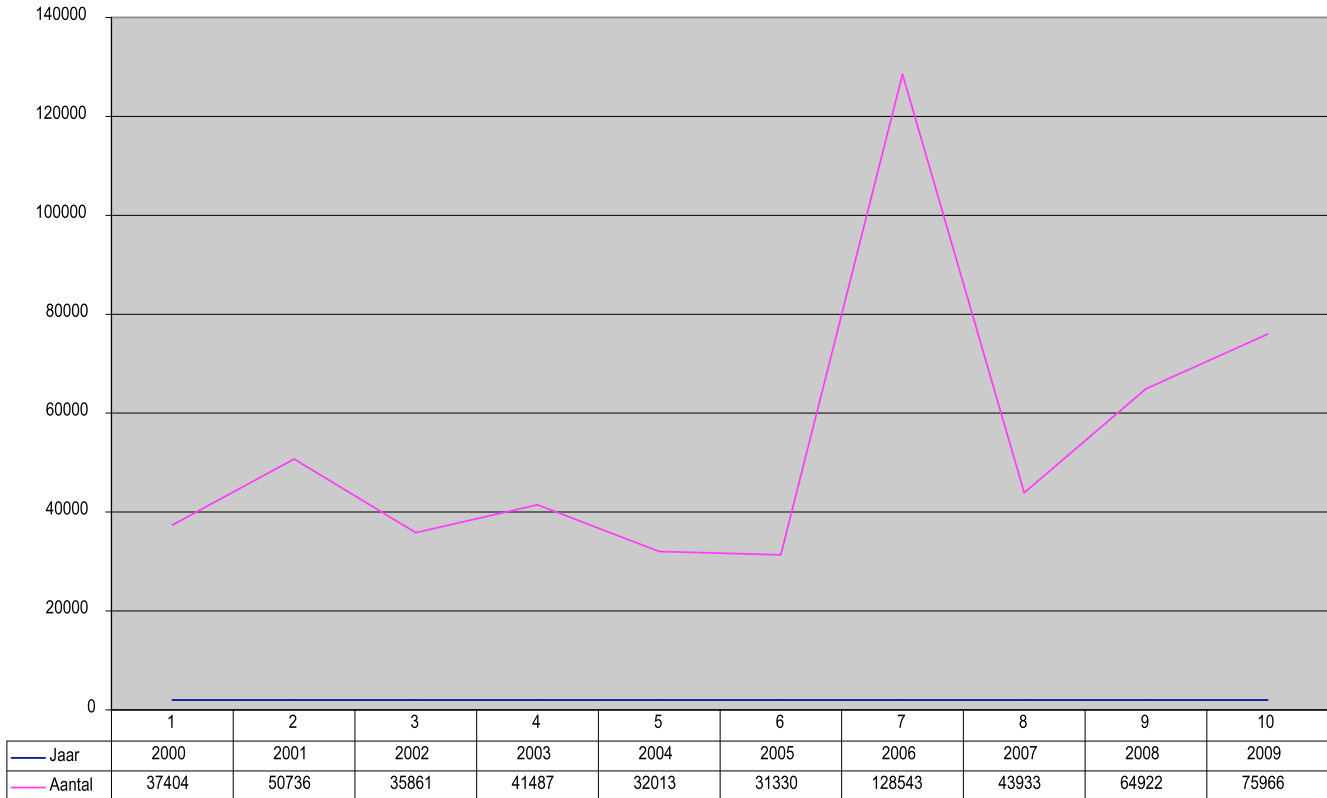
Dit project wordt in de museumzalen, zichtbaar voor publiek uitgevoerd. Hiervoor is een uitvoeringsplan inclusief benodigde infrastructuur en planning opgesteld.

PUBLIEK EN PUBLIC RELATIONS

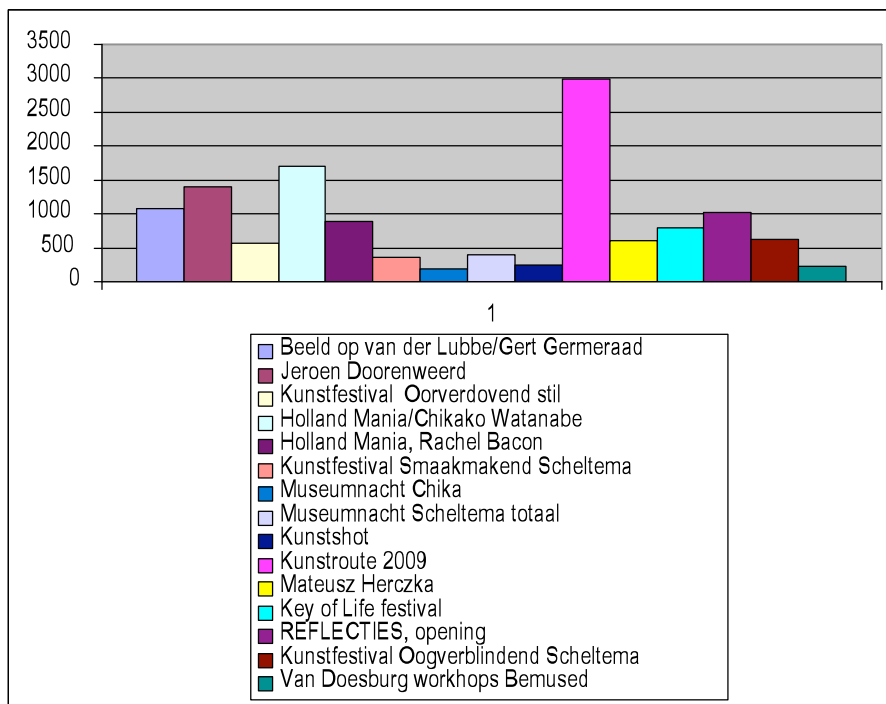
Bezoekcijfers

In 2009 is het totaal aantal bezoekers van Museum De Lakenhal uitgekomen op 75.966, waaronder 12.904 bezoekers aan De Lakenhal in Scheltema en 30.615 bezoekers aan de tentoonstelling *Van Doesburg and the International Avant-Garde*. Dit is een toename van 17% ten opzichte van 2008.

Overzicht bezoekersaantallen 2000-2009

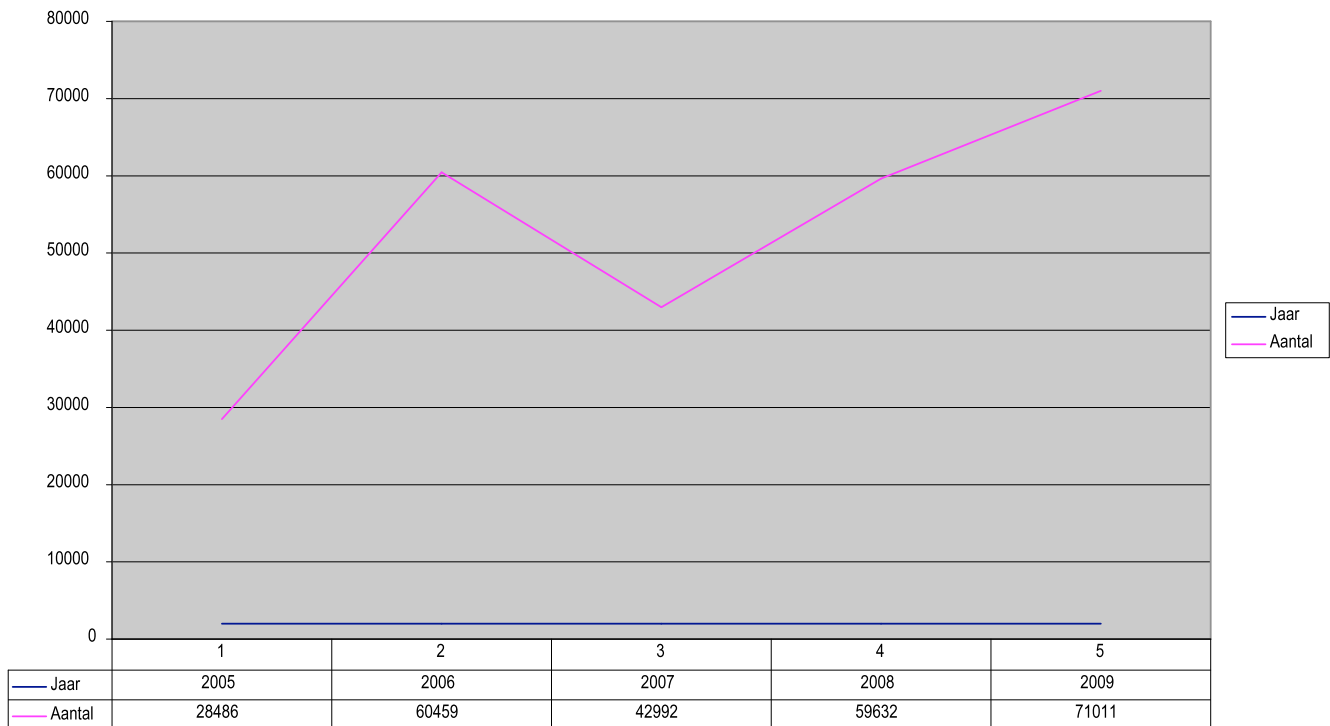
Overzicht bezoekersaantallen 2009 per evenement Lakenhal in Scheltema

De website www.lakenhal.nl werd bezocht door 71.011 unieke bezoekers die samen 97.251 keer kwamen. Dit is een stijging van 19% ten opzichte van 2008.

In 2009 werd de website tijdelijk uitgebreid met een speciale module voor de Van Doesburg tentoonstelling. Ook het reguliere beheer en vullen van de website werd door de afdeling Public Relations gedaan.

Overzicht bezoek website 2005-2009

De afdeling heeft ook in 2009 alle communicatie-uitingen en promotie rondom de tentoonstellingen, openingen, programma- en andere activiteiten van De Lakenhal en De Lakenhal in Scheltema verzorgd. Bij de bespreking van de tentoonstellingen en evenementen in dit jaarverslag vindt u er inhoudelijk meer over terug.

2009 was een druk jaar voor de afdeling Public Relations als gevolg van de manifestatie *Holland Mania* en de groots opgezette tentoonstelling rondom Van Doesburg. Voor beide activiteiten werd op tijdelijke basis extra capaciteit ingezet.

Voor de manifestatie *Holland Mania: Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Holland* was Maaïke Odolphi, vanuit Museumgroep Leiden, voor 2 dagen per week gedetacheerd bij De Lakenhal. Zij verzorgde tevens de communicatie van het *Pilgrimjaar 2009* in Leiden, waarin De Lakenhal een coördinerende rol vervulde.

Het communicatie- en publiciteitsbeleid m.b.t. deze activiteiten werd door De Lakenhal georganiseerd in nauwe samenwerking met vaste partners als de gemeente Leiden, Japan-Leiden, Museumgroep Leiden, e.a. Hiertoe was binnen het communica-

tieprogramma van *Holland Mania* het *Pilgrimjaar* als specifiek onderdeel opgenomen. Dit gebeurde onder andere in de flyer, op de website, in specifieke advertenties en in persberichten.

Van 7 mei tot begin november kwam Saskia Bekke-Proost de afdeling public relations versterken met gemiddeld 20 uur per week ter ondersteuning van alle communicatie-activiteiten rondom de tentoonstelling van Van Doesburg.

Alle grote en regionale dagbladen besteedden in de periode vanaf augustus tot eind december veel aandacht aan deze tentoonstelling. Het Museumtijdschrift publiceerde een artikel in het oktobernummer. De NS EropUit-site, het blad De Witte Raaf en ook de VRT/omroep Klara uit België besteedden aandacht aan Van Doesburg.

Met de Volkskrant, het (Museumkaart) E-Magazine, NS/Spoor en Prins Bernard CultuurFonds zijn lezersacties georganiseerd.

Een grote landelijke marketing-campagne, met advertenties, radiospots, affiches en folders verspreid door heel Nederland, werd ingezet. Nieuw was de reclame op trams in Den Haag en Rotterdam.

Naast deze activiteiten verschenen er drie gedrukte edities Lakenhalnieuws, gevuld met de agenda van en nieuws over de aanstaande activiteiten. Deze werd tevens digitaal verspreid.

Ook de coördinatie en redactie van het jaarverslag vormt dit jaar voor het eerst onderdeel van de werkzaamheden van de afdeling.

PUBLIEKS- BEGELEIDING EN EDUCATIE

Museum en school

Tijdens het schooljaar 2008-2009 bezochten 2.609 leerlingen van groep 5 in het kader van *Museum en School De Lakenhal*. Samen met 471 begeleiders leverde het programma in totaal 3.080 bezoekers op. *Museum en School*, een programma van erfgoededucatie in het onderwijs, is een initiatief van de grote erfgoedinstellingen in Leiden.

Doel van het programma is museumbezoek een structurele plaats te geven in het lesprogramma van de basisscholen. De leerlingen bezoeken ieder jaar een andere erfgoedinstelling, waardoor ze bij het verlaten van de basisschool kennis hebben gemaakt met een breed aanbod aan erfgoededucatie. De docenten kunnen kiezen uit twee onderwijsprojecten: *Werk aan de winkel* en *Bikkelen met Rembrandt*. Het project beslaat drie dagdelen: een klassikale voorbereidende les, het museumbezoek en nabespreking op school. De lessen sluiten aan bij de kerndoelen die horen bij de leergebieden *oriëntatie op jezelf en de wereld* en *kunstzinnige oriëntatie*. De leerlingen krijgen gratis toegang tot het museum en het begeleidende materiaal is gratis.

Bemused

BeMused is een nieuw educatief programma bestaande uit een verzameling lesprogramma's voor het VMBO. Het programma is ontwikkeld door de zes Leidse musea en het Regionaal Archief Leiden in samenwerking met docenten en leerlingen uit het VMBO. Het sluit aan op de theoretische en gemengde leerweg en is met name gericht op het kunstvakkenonderwijs uit de bovenbouw VMBO.

De start van het programma vond plaats tijdens de tentoonstelling *Van Doesburg and the International Avant-garde* met het project 'door doorbeelden'.

In de maanden november en december namen in totaal 11 scholen deel aan het project met 319 leerlingen.

Rondleidingen

Voor bezoekers in groepsverband werden rondleidingen (op aanvraag) georganiseerd in het Nederlands, Frans, Duits en Engels. Ze werden verzorgd door, op oproepbasis aan het museum verbonden, museumdocenten.

Op zondagmiddagen werden gratis rondleidingen gegeven door de rondleiders van De Lakenhal.

Bewegwijzering en teksten

Voor de tentoonstellingen in De Lakenhal werd de bewegwijzering en tekstbegeleiding verzorgd door de medewerker publieks-

begeleiding in samenwerking met de conservatoren. De grafische vormgeving was in handen van Bureau Marise Knegtmans, Amsterdam (vaste presentatie, *Kaart als kunst*), Irma Boom Office, Amsterdam (*Jan Wolkers*) en Katja van Stiphout, Amsterdam in verband met de tentoonstelling *Van Doesburg and the International Avant-Garde*. De productie van de tekstborden met de objectinformatie van de vaste collectie werd in eigen beheer uitgevoerd.

Studium Generale

Het programma-aanbod van het Studium Generale van de Universiteit Leiden voor studiejaar 2009-1010 kwam tot stand in samenwerking met De Lakenhal. Het betrof vijf bijeenkomsten, waarvan het programma aansloot op de thema's van de tentoonstelling.

PERSONEEL EN ORGANISATIE

FUNCTIENAAM PER 2009	
DIRECTIE	
Directeur	E. Jacobs, tot 1 april 2009, vanaf 15 augustus Meta Knol Interim P. Berns
Secretariaat	J. Berkelie, T. Cordess
COLLECTIES & PROGRAMMERING	
Hoofdconservator/oude kunst	C. Vogelaar
Projectmanager actuele kunst	N. Roepers
Conservatoren	R. Wolthoorn D. Wintgens Hötte, J. Zijlmans
Registrator	J. de Bruin
Medewerker collectiebeheer	B. Doff
Assistent collectiebeheer	L. Vliegenhart
Medewerker projecten en tentoonstellingen	E. Echternach
Registrar/bureau	A. Hakkaart tot 1 oktober Oproepkracht A. Bosch van Drakenstein
PUBLIEK	
Medewerker PR	M. van Iterson
Medewerker publieksbeg.	M. van Dommele
Assistent publieksbegeleiding	L. Vermond
Fotograaf	A. Poptie
BEDRIJFSVOERING	
Hoofd bedrijfsvoering	P. van der Kamp
Receptionist	E. Pietersz Oproepkrachten S. Earle, B. Koerselman
Coördinerend suppoost	W. Flippo
SERVICE	
Suppoosten	H. Härtel, H. Kreeft B. Mammarr, D. Middelkoop J. Olijerhoek
Oproepkrachten	t.b.v. suppoosten P. Overdijk, E. Sijben
Tentoonstellingsbouwer	F. van der Groen
Gebouwbeheerder	C. van der Voort tot 1 juli, vanaf 1 juli J. Spaargaren
Totaal	21,4 fte

Freelance rondleidsters Lakenhal

A. van Andel, E. de Baan, K. Bodewes, B. Flikweert, H. Groenendijk, C. van der Heijden, M. Lemmens, S. Leupen, L. Maassen, I. Moereman, B. Mommers, J. de Pater, M. Roscher, J. van Santen, M. Verbeek-Schrijner

Museumdocenten Lakenhal

A. van Andel, E. de Baan, K. Boedwes, H. Groenendijk, G. Heida, C. van der Heijden, S. Leupen, L. Maassen, M. Ottenhof, J. de Pater, M. Rocher, J. van Santen, M. Verbeek-Schrijner, B. Flikweert, I. Moerman

Vereniging van Belangstellenden in De Lakenhal

De volgende vrijwilligers waren actief in het museum: T. Bel, Mw. S. Bel, P. Das en Mw. P.H. Das, Mw. A. Goudsmit, Mw. B. Groenendijk, Mw. L. de Haas, Mw. L. Hamann, Mw. C. Hogenelst, Mw. L. Huibregtsen, Mw. H. Huigen, Mw. E. Jansen-de Roos, Mw. B. de Kanter, Mw. T. Kruyt, Mw. C. van Lieshout, Mw. J. Lodder-Romijn, Mw. M. Lopes de Leao Laguna, Mw. R. Opdam, Mw. B. Peereboom, Mw. Y. van de Put, Mw. T. de Ridder, Mw. L. Tromp, Mw. M. Weijers, J. Westerdijk

	Besturen en commissies, dienstreizen, nominaties, lezingen, publicaties
Meta Knol directeur	(alleen betrekking hebbende op de periode dat zij bij Museum De Lakenhal werkzaam is als directeur)
	Besturen en commissies:
	Stichting Kunstenaarsinitiatief Mu – Eindhoven, bestuurslid Stichting Huis voor de kunst; beheer, organisatie en culturele programmering van Het Stroomhuis in Neerijen, oprichter en bestuursvoorzitter Netwerk Stadsmusea, lid Framer Framed, participant
	Gastcolleges en lezingen:
	25 september 2009 Openingswoord bij start van de Kunstroute Leiden
	13 oktober 2009 Openingswoord solotentoonstelling Paddy Bedford, Utrecht
	18 oktober 2009 Openingswoord bij de tentoonstelling Theo van Doesburg
	28 oktober 2009 Openingswoord Dropstuff
	11 november 2009 Symposium paneldiscussie Westergasfabriek, Amsterdam
	17 november 2009 Jurering Marten Toonder prijs, Groningen
	29 november 2009 Lezing over Kurt Schwitters bij de tentoonstelling Theo van Doesburg
Nicole Roepers projectmanager actuele kunst	Besturen en commissies: Stichting Scheltema, algemene programmering, lid Kunstgebouw Rijswijk: denktank Rijn Gouwelijk kunstplan, lid Individueel advies aan diverse kunstenaars Individueel advies kunstopdrachten Projectgroep Pilgrimjaar 2009, lid Klankbordgroep Kunst & Kennisfestival, lid Klankbordgroep Stadsgehoorzaal, lid Stadslab Leiden, deelnemer

Dienstreizen:

Biennale in Venetie
Mediamatic workshops in Amsterdam

Gastcolleges en lezingen:

13 januari 2009	Gert Germeraad/Marinus vd Lubbe, Scheltema Leiden
31 maart 2009	Presentatie <i>Holland Mania</i> , De Lakenhal Leiden
25 juni 2009	Presentatie Utopisch Nest en <i>Holland Mania</i> , Kunstacademie Leiden
22 augustus 2009	Presentatie <i>Holland Mania</i> , Scheltema Leiden
24 augustus 2009	Presentatie <i>Holland Mania</i> eerste jaarsstudenten kunstgeschiedenis Universiteit Leiden

Publicaties:

*Holland Mania. Amerikaanse en Japanse beeldvorming over
Nederland* / red. J. Zijlmans, A. Ponsen, N. Roepers. Amsterdam:
d'junge Hond.

Christiaan Vogelaar,
conservator oude kunst

Besturen en commissies:

Maatschappij voor Nederlandse Letterkunde, lid
Redactie Leids Jaarboek, lid
Stichting Antonius Abt, bestuurslid

Dienstreizen 2009:

The National Gallery of Art in Washington DC
The Nelson Atkins Museum of Art in Kansas City
The Museum of Arts in Boston
The Pilgrim Fathers' Hall in Plymouth
Musée du Louvre en de Fondation Custodia in Parijs.

Nominaties:

Turing Foundation: voor de beoogde tentoonstelling *Lucas van
Leyden en de Renaissance* in 2011.

Gastcolleges en lezingen:

10-12 januari 2009	Deelname aan Symposium <i>Jan Lievens</i> , The National Gallery of Art, Washington DC
23 april 2009	<i>Lucas van Leyden</i> - Kring ABC in 's Hertogenbosch
18 juni 2009	<i>Jan Lievens</i> - Museum het Rembrandthuis in Amsterdam
26-29 juni 2009	<i>Veranderde inzichten over Rembrandt in de aan deze kunstenaar gewijde tentoonstellingen in 2006</i> -

26 november 2009 Internationale colloquium *Expanding the Fields* in Hailsham, UK
Musea en Ondernemerschap -
Museumgala Hotel Americain op uitnodiging van Museum Tickets Amsterdam

Doris Wintgens Hötte,
conservator moderne
kunst

Dienstreizen:

Tate Modern in Londen – in verband met de tentoonstelling
Van Doesburg & the International Avant-Garde
Biennale in Venetië

Gastcolleges en lezingen:

over de tentoonstelling *Van Doesburg & the International Avant-Garde*:

23 oktober 2009	Vereniging Vrienden Nieuwe Kunst in Museum De Lakenhal
25 oktober 2009	Scheltema
26 Oktober 2009	Vereniging Kunst in de kamer, Bussum
27 oktober 2009	Studium Generale Universiteit Leiden
7 november 2009	Hooglandse Kerk. Dies Vereniging Oudt Leyden
21 november 2009	Scheltema Lezing voor lezers Volkskrant
1 december 2009	Studium Generale Universiteit Leiden in Museum De Lakenhal

Publicaties:

Van Doesburg & the International Avant-Garde. Constructing a New World. Edited by Gladys Fabre and Doris Wintgens Hötte, Tate 2009

Van Doesburg Tackles the Continent: Passion, Drive & Calculation, Van Doesburg & the International Avant-Garde. Constructing a New World, p.10-20

Rob Wolthoorn
conservator moderne
kunst, behoud en beheer

Dienstreizen:

Biennale in Venetië
Beijing en Shanghai op uitnodiging van de Netherlands China Arts Foundation

Publicaties:

Wish you were here, in: The unforgettable fire, 25 years Torch Gallery, Alkmaar 2009, p. 60-61

Jori Zijlmans
conservator geschiedenis
Leiden

Besturen & commissies:

Historische vereniging Oud Leiden, bestuurslid

Gastcolleges en lezingen:

10 maart 2009	Lezing <i>Pilgrims Fathers</i> en Leiden voor het 3 October Gilde
27 mei 2009	Lezing voor Vereniging van Belangstellenden Museum De Lakenhal
1 juni 2009	Rondleiding aan delegatie Nagasaki Museum
14 juli 2009	Rondleiding advocatenkantoor de Clercq Leiden
1 september 2009	Rondleiding studenten kunstgeschiedenis Universiteit Leiden

Publicaties:

Holland, een thuis tussen oost en west. In: *Holland Mania. Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Nederland* / red. J. Zijlmans, A. Ponsen, N. Roepers. Amsterdam: d'jonge Hond, p. 8-13.

Het land van de Pilgrims rond 1900. In: *Holland Mania. Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Nederland* / red. J. Zijlmans, A. Ponsen, N. Roepers. Amsterdam: d'jonge Hond, p. 86-109.

Dankdag en Thanksgiving. In: *Holland Mania. Amerikaanse en Japanse beeldvorming over Nederland* / red. J. Zijlmans, A. Ponsen, N. Roepers. Amsterdam: d'jonge Hond, p. 128-135.

FINANCIËEL VERSLAG 2009

Jaarrekening 2009

	REKENING 2008	BEGROTING 2009	REKENING 2009	SALDO 2009
EXPLOITATIE				
Personeel	1.281.479,11	1.360.710,00	1.293.597,81	67.112
Huisvesting	192.229,22	197.071,00	170.557,66	26.513
Bureaunkosten	211.127,30	175.672,00	135.810,39	39.862
Collectiebeheer	104.571,42	115.363,00	113.592,97	1.770
PR, Publiekbeg, Presentatie	113.943,22	76.058,00	109.244,23	-33.186
Kapitaallasten	488.776,20	490.247,00	490.247,20	0
Overige opbrengsten	-7.656,00	0,00	0,00	0
Saldo vaste collectie	2.384.470,47	2.415.121,00	2.313.050,26	102.071
BEDRIJFSRESERVE				
Tentoonstellingen/activiteiten, uitgaven	618.494,64	1.546.365,00	1.311.151,32	235.214
Tentoonstellingen/activiteiten, inkomsten	-469.878,66	1.389.100,00	1.175.057,49	-214.043
Saldo Tentoonstellingen	148.615,98	157.265,00	136.093,83	21.171
Conservering, uitgaven	40.724,23	19.062,00	3.934,23	15.128
Conservering, inkomsten	-18.812,94	0,00	-8.460,98	8.461
Saldo Conservering	21.911,29	19.062,00	-4.526,75	-4.526,75
Catalogi, uitgaven	10.594,30	13.316,00	11.459,42	1.857
Catalogi, inkomsten	-5.124,84	-11.179,00	-7.647,91	-3.531
Saldo Catalogi	5.469,46	2.137,00	3.811,51	-1.675
Overige activiteiten, uitgaven	59.724,77	73.864,00	55.051,56	18.812
Overige activiteiten, inkomsten	-106.281,58	-82.344,00	-125.399,29	43.055
Saldo Commerciële activiteiten	-46.556,81	-8.480,00	-70.347,73	61.868
Totaal uitgaven bedrijfsreserve	729.537,94	1.652.607,00	1.381.596,53	271.010
Totaal inkomsten bedrijfsreserve	-600.098,02	1.482.623,00	1.316.565,67	-166.057
Mutatie bedrijfsreserve	-60.701,00		104.953,00	-104.953
Saldo mutatie Bedrijfsreserve	68.738,92	169.984,00	169.983,86	0
VOORZIENING AANKOPEN				
Aankopen, uitgaven	-32.500,00	80.180,00	79.831,75	348
Aankopen, inkomsten	-21.669,97	-22.051,00	-6.930,66	-15.120
Storting/Onttrekking	110.933,97	-327.613,28	-327.613,28	0
Saldo voorziening aankopen	56.764,00	-269.484,28	-254.712,19	-14.772
VOORZIENING ONDERHOUD				
Onderhoud, uitgaven	91.452,19	181.632,00	131.347,99	50.284
Onderhoud, inkomsten	0,00	0,00	0,00	0,00
Storting	84.889,31	0,00	50.284,01	-50.284
Saldo voorziening onderhoud	176.341,50	181.632,00	181.632,00	0
TOTAAL	2.686.314,89	2.497.252,72	2.409.953,93	87.299

JAARVERSLAG 2009 VAN DE VERENIGING VAN BELANG- STELLENDEN IN DE LAKENHAL

Inleiding

Het jaar 2009 was een merkwaardig jaar. Niet minder dan drie directeuren waren in dit jaar in Stedelijk Museum De Lakenhal actief. Dat vroeg het nodige aanpassingsvermogen van het bestuur van de Vereniging om de verschillende invalshoeken die ten aanzien van het museum en de collectie gekozen werden, te volgen. Desondanks werd het jaar bevredigend afgesloten omdat de nieuwe directeur, Meta Knol, veel vertrouwen geniet.

Verantwoording

Dit jaarverslag is opgesteld door het bestuur. Het hoofdstuk Bestuursvergaderingen is uitgebreider dan gebruikelijk. De reden hiervoor is dat een groot gedeelte van de vergaderingen in beslaggenomen werd door de wijzigingen in de directie. Toch geeft dit verslag in dezelfde mate als anders een beeld van de handelingen van het bestuur en de activiteiten van de Vereniging en haar leden gedurende het jaar 2009.

Bestuur

Bestuurssamenstelling was als volgt:
De heer Dr. J.L.A. Heestermans, voorzitter,
De heer Drs. A. Bel, secretaris,
De heer Mr. D. Catoen, penningmeester,
De heer Mr. J.H.F. Schultz van Haegen,
De heer A.C. Geertsema,
Mevrouw C.M. van Lieshout,
Mevrouw Dr. J.G. Kruyt,
De heer Mr. R.H. Breedveld,
De heer Prof. Dr. P.C.W. Hogendoorn.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2009 op 26 januari, 2 maart, 20 april, 31 augustus en 2 november.

Het kalenderjaar 2009 werd voor een groot deel beheerst door het vertrek van de ene, de (tussen)komst van een interim en het begroeten van een nieuwe directeur van het Stedelijk Museum De Lakenhal. Dit kostte veel aandacht, tijd en energie.

Zoals dat voor zo velen gold, was het vertrek van de heer Edwin Jacobs naar het Centraal Museum in Utrecht ook voor het bestuur een volkomen verrassing. We waren juist aan elkaar gewend geraakt en deelgenoot geworden van zijn enthousiasme, zeker waar het de voorbereidingen van de verzelfstandiging van het museum betrof, toen hij liet weten dat hij Utrecht boven Leiden verkozen had. Het bestuur was diep in de problematiek rondom de museumnota 2008 gedoken en had uitvoerige gesprekken gevoerd over de verschillende versies. Het punt was genaderd dat wij vertrouwen hadden gekregen in de nieuwe opzet en in de ambitie van de directeur, maar de lijn kon niet worden doorgetrokken. Even kwam de gedachte op dat alle tijd en energie daaraan besteed tevergeefs geweest was.

Ook de vraag of De Lakenhal een mondiger museum moest worden, was nog niet beantwoord. Het had kunnen zijn dat het bestuur daar een ander of in elk geval een genuanceerder beeld van had. De discussie hierover had boeiend geweest kunnen zijn, omdat zij balanceerde op de grens van de kunstgeschiedenis en de moraal.

Het had een dynamische tijd kunnen worden met Edwin Jacobs als directeur.

Dat het vooral ook elders om opheldering vroeg, bleek uit de uitnodiging van de wethouder aan de voorzitter en secretaris om hierover met elkaar van gedachten te wisselen.

In april trad de interim-directeur, de heer Peter Berns, in dienst. Hij was bij De Lakenhal reeds bekend vanwege het aandeel dat hij had in de quick-scan, waarop de museumnota gebaseerd was. Aan de korte tijd dat wij met hem hebben gewerkt, bewaren wij uitstekende herinneringen. Hij heeft de uitgezette lijn doorgetrokken en kon zo in augustus het museum overdragen aan de nieuwe directeur, mevrouw Meta Knol.

Zij zag zich meteen geconfronteerd met een museumnota die de goedkeuring van de gemeente Leiden nog niet had kunnen wegdragen. Hoewel de heer Berns veel en goed voorbereidend werk had verricht, kon hij tot zijn eigen onvrede het niet voltooiën, omdat de ambtelijke molens ook in Leiden langzaam maalden, terwijl er jarenlang zoveel (tegen)wind gezaaid was. De nieuwe directeur moest zich nu een plan eigen maken waarvan zij zelf de ontwerper niet was. De manier waarop en de voortvarendheid waarmee zij de draad heeft opgepakt, zal er wellicht toe leiden dat De Lakenhal een ander museum zal gaan worden dan Leiden tot nu toe gewoon was in zijn midden te hebben.

De wisseling van de wacht in de directie heeft er ook toe geleid dat het bestuur zich ging beraden op zijn eigen positie. Door de stagnatie in het verwerven van 'nieuwe' objecten is bij het bestuur de behoefte gegroeid aan een lange termijn visie op het aankoopbeleid zoals het verwoord staat in de hoofddoelstelling van de statuten van de Vereniging.

De nieuwe directeur en
Van Doesburg and the International Avant-Garde

De entree in haar nieuwe werkring kon voor mevrouw Meta Knol niet mooier zijn. Haar binnenkomst werd opgesierd door de feestelijkheden ter gelegenheid van de door Doris Wintgens georganiseerde expositie rondom Theo van Doesburg. Een niet onbelangrijke bijkomstigheid was dat de periode van de Stijl ook de specifieke belangstelling van de nieuwe directeur genoot. De opening van deze tentoonstelling op 18 oktober in de Stadsschouwburg kon dus niet op een beter tijdstip komen. Het werd een gebeurtenis, zoals die niet eerder een tentoonstelling te beurt gevallen was. Vooral de contacten met Tate Modern London gaf er een bijzondere allure aan. Veel leden van de Vereniging die de feestelijkheden hebben bijgewoond zullen deze dag niet licht vergeten.

Later, op 29 november, hield mevrouw Meta Knol in Scheltema een lezing over Kurt Schwitters en zijn relatie tot de Stijl. De toehoorders, waaronder veel leden van onze Vereniging, hebben haar daar van haar beste zijde leren kennen, deskundig en overtuigend.

Tijdens de tentoonstelling werden in Scheltema veel activiteiten georganiseerd: lezingen, diverse muziekkuitvoeringen en performances. De studia generalia van de Leidse universiteit op 4 dinsdagavonden in november en december die rondom Van Doesburg georganiseerd waren, werden druk bezocht en veel leden van onze Vereniging troffen elkaar daar aan. Een goed geplande samenwerking met de Universiteit.

Overige punten

Naast de reguliere punten, zoals financiën, het beleid van het bestuur, de representaties en vertegenwoordigingen werd er dit jaar de laatste hand gelegd aan de bruikleenovereenkomst met het museum. Zij kon echter nog niet definitief worden vastgesteld. Er is een inventarislijst aan toegevoegd; daarop staan vermeld de objecten die in eeuwigdurend bruikleen zijn gegeven. Een exemplaar is in het bezit van de Vereniging en het andere berust bij De Lakenhal. Er is overeengekomen dat alle 'bewegingen' van een object onder de verantwoordelijkheid blijven van De Lakenhal..

Het bestuur betreerde het dat om personele en financiële redenen de bibliotheek van De Lakenhal in het vervolg voor de bezoekers gesloten zal zijn. Het werd als een gemis ervaren, omdat een bibliotheek nu eenmaal bij een volwaardig museum past.

Contacten met het museum

De contacten met het museum waren door de wisselingen in de directie intensief te noemen. Maar er was steeds ook tijd om het bestuur op de hoogte te houden van de activiteiten die De Lakenhal ontplooid. Op bestuursvergaderingen gaf de directeur uitleg bij de zaken die op dat moment in het museum of in Scheltema speelden. In het beleidsplan 2010 is opgenomen dat het bestuur de museumdirectie zal steunen op haar weg naar verzelfstandiging van het museum.

Financiën en aankoopbeleid

Telkenmale werd het bestuur overvallen door de mededeling rechtstreeks of via de pers dat het museum financieel moeilijk kon rondkomen of eigenlijk met tekorten op de exploitatie moest werken. Dat ging het bestuur zeer ter harte, maar de Vereniging voelde zich niet geroepen daaraan iets te doen. Zij stelde 'slechts' middelen ter beschikking voor het verwerven van objecten van historische en /of kunsthistorische belang en voor de eventuele restauratie ervan, hoewel daar nauwelijks beroep op werd gedaan.

Het beleid van het bestuur wat het verwerven van objecten betreft, sloot aan bij het beleid van de directie van het museum. Dat betekende dat wij niet actief op zoek geweest zijn naar werken die voor

het museum waardevol zouden kunnen zijn. Het beleid was erop gericht te gaan sparen voor een aankoop van een object van enige importantie.

Op de valreep kwam eind november de heer Christiaan Vogelaar, conservator van het museum, met het verzoek bij het bestuur om een kunstwerk te verwerven, dat zowel historische als kunsthistorische waarde bezat: een Zelfportret van Nicolaas Rijnenburg (1716-1760), een Leids schilder uit de vroege 18de eeuw, die werkte in de traditie van de Leidse fijnschilders. Aan dit verzoek heeft het bestuur voldaan ervan overtuigd dat het een passende aanvulling van de collectie betrof.

Leden en vrijwilligers

De vereniging telde aan het begin van het jaar 651 leden en kende 5 ereleden. In 2009 zijn 7 leden overleden; 22 leden hebben hun lidmaatschap opgezegd. 26 Leden hebben, zelfs na aanmaning, hun contributie niet betaald; derhalve is hun lidmaatschap opgezegd. Wij hebben 21 nieuwe leden kunnen begroeten. Aan het einde van dit kalenderjaar staat het ledental op 618.

Het aantal leden dat dit jaar toetrad, viel vergeleken bij het vorige jaar tegen.

Representatie van het bestuur en activiteiten van de leden en vrijwilligers

Op vele maandagochtenden was het vaste team van vrijwilligers in De Lakenhal te vinden om de post, zoals het Lakenhalnieuws, uitnodigingen voor tentoonstellingen namens het museum en berichten aan de leden te verzorgen.

Op verzoek van het museum hebben vrijwilligers gedurende de tentoonstelling over Theo van Doesburg de winkel en de 'koffiehoek' verzorgd. Chantal van Lieshout had weer zoals tijdens de Rembrandttentoonstelling een rooster gemaakt. Zij heeft het museum niet behoeven teleur te stellen, want vrijwel op alle momenten dat het nodig was, waren er vrijwilligers die dit karwei op zich namen.

Als 'beloning' werden zij 11 december op een geanimeerde bijeenkomst getrakteerd. Zij ontvingen de prachtige catalogus van de tentoonstelling van Theo van Doesburg ten geschenke en een rondleiding over de tentoonstelling.

Naast de zeer geslaagde tentoonstelling Holland Mania waren er het hele jaar door lezingen, concerten en discussieavonden in De Lakenhal en in Scheltema. Dit was vooral het geval tijdens de tentoonstelling over de Stijl. Er was zoveel te doen dat de Vereniging niet goed de mogelijkheid zag daar bovenop nog iets speciaal voor de leden te organiseren. Er was voor elk wat wils. En een bezoek aan De Lakenhal of Scheltema bleek voor de meesten zeer waardevol en verrassend te zijn.

Er waren ook leden die minder gecharmeerd waren van de al te avant-gardistische evenementen en bedankten daarom als lid van de Vereniging. Dit betreuren wij des te meer omdat het bestuur van mening is dat ook de jongere generatie de weg naar het museum moet kunnen vinden en dus naar de Vereniging.

Lakenhalnieuws

Daar de contacten met de diverse historische verenigingen versterkt waren door het tot stand komen van een overlegorgaan tussen de voorzitters, ontstond er een discussie over het al dan niet onderling toegankelijk stellen van elkaars activiteiten. Al langer hadden de leden van de Vereniging Oud Leiden en onze Vereniging al toegang tot elkaars lezingen. Nu werd er zelfs gedacht een gezamenlijk orgaan uit te gaan geven. Maar dit werd snel weer van tafel genomen, omdat men te zeer gehecht was aan het vertrouwde Lakenhalnieuws. De Vereniging werd in de redactie van het Lakenhalnieuws, zoals altijd, door Chantal van Lieshout vertegenwoordigd.

Conclusie

2009 was om diverse redenen een bijzonder jaar. Het was onrustig door de wisseling van de directeuren. Het was verrassend doordat er toch nog een kunstwerk kon worden verworven. Het was voor de Vereniging minder geslaagd wat het ledental betreft, want het groeide tegen de verwachting niet. Maar bovenal was het dynamisch door de Van Doesburgtentoonstelling en hoopvol voor het museum, omdat de gemeente Leiden met een forse toezegging gekomen is om het Stedelijk Museum De Lakenhal eindelijk te gaan renoveren en dat het museum De Lakenhal een energieke directeur gekregen heeft, die het verdient.